

Anttijussi Ripaoja

EDUSKUNNAN KUPPILASTA TWITTERIIN JA TAKAISIN

Miten politiikan toimittajan työnkuva on muuttunut 2000-luvulla?

EDUSKUNNAN KUPPILASTA TWITTERIIN JA TAKAISIN

Miten politiikan toimittajan työnkuva on muuttunut 2000-luvulla?

Anttijussi Ripaoja
Opinnäytetyö
Syksy 2019
Viestinnän tutkinto-ohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Viestinnän tutkinto-ohjelma, journalismin suuntautumisvaihtoehto

Tekijä: Anttijussi Ripaoja

Opinnäytetyön nimi: Eduskunnan kuppilasta Twitteriin ja takaisin – miten politiikan toimittajan työnkuva on muuttunut 2000-luvulla?

Työn ohjaaja: Teemu Palokangas

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Syksy 2019

Sivumäärä: 65 + 1

Median ja journalismin murroksesta on puhuttu vuosikausia. Uhkakuvia ja dystopioita journalismin kuolemasta on esitetty usein, ja murrosta on myös tutkittu paljon ja useista eri näkökulmista. Opinnäytetyössäni keskityn työnkuvan muutokseen 2000-luvulla politiikan toimittajien näkökulmasta.

Sosiaalinen media vaikuttaa jättäneen pysyvän jäljen journalismiin. Nykyään on mahdotonta toimia politiikan toimittajana, tai toimittajana ylipäänsä, ilman aktiivista sosiaalisessa median käyttöä vähintään tarkkailijan roolissa. Pyrin tässä opinnäytetyössäni selvittämään, onko asia todella näin mustavalkoinen vai onko perinteisille metodeille vielä paikkansa toimittajan arjessa.

Tietoperustassa käsittelen historiaa sanomalehtien synnystä tähän päivään. Käyn läpi merkittävimmät mullistukset, joita politiikan journalismissa on Suomessa tapahtunut. Käsittelen muutosta ensisijaisesti työnkuvan kannalta. Käsittelen myös politiikan toimittajien ammattietiikkaa ja keinoja, joilla he säilyttävät oman objektiivisuutensa ja uskottavuutensa yleisön silmissä.

Tutkimustani varten haastattelin neljää tällä hetkellä aktiivista politiikan toimittajaa ja pyrin selvittämään, miten heidän työnkuvansa on muuttunut. Haastateltavikseni valitsin mahdollisimman laajalla otannalla eri sukupuolta olevia politiikan toimittajia eri ikäluokista, taustoista ja medioista. Vertailin heidän käsityksiään politiikasta, journalismista ja työstä ja koostin yhteenvedon politiikan journalismin keskeisestä sisällöstä ja sen muuttumisesta.

Tulos oli hypoteesiini nähden yllättävä. Yhtäältä kaikki on muuttunut, mutta toisaalta mikään ei ole muuttunut. Keskeisintä politiikan journalismissa on aina ollut henkilökohtaiset suhteet. Työvälineet ovat muuttuneet, mutta käyttötarkoitus ei niinkään. Kaikki haastateltavat myös suhtautuvat lähtökohtaisesti positiivisesti alan ja ympäristön kehitykseen.

Tutkimusta voisi laajentaa siihen, miten poliitikot kokevat median ja sen murroksen. Ei niin kauankaan aikaa sitten poliitikot ja toimittajat veljeilivät keskenään paljon läheisemmin, eikä politiikka varsinaisesti kiinnostanut kovin suurta joukkoa ihmisistä. Muutoksesta puhuttaessa olisi yleisesti tärkeää kuunnella niitä, jotka sitä konkreettisesti käyvät läpi ja toteuttavat.

Asiasanat: journalismi, politiikka, politiikan toimittaja, median murros, objektiivisuus

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Communication, Option of Journalism

Author: Anttijussi Ripaoja

Title of thesis: From the café of the Finnish parliament to Twitter and back – how working as a political journalist in Finland has evolved during the 21st century?

Supervisor: Teemu Palokangas

Term and year when the thesis was submitted: Autumn 2019 Number of pages: 65 + 1

Past few years media and journalism have experienced a massive evolution along the digitalization. There have been many assumed threats and dystopias concerning the so-called death of journalism. There are also many previous researches about this theme. In this bachelor's thesis I focus on the change of political journalists' working methods during the 21st century.

Journalism seems to be permanently influenced by social media. It is impossible to avoid social media when working as a journalist nowadays. In this thesis I'm trying to find out if the scene really is that black and white, or if there is still room for the traditional methods when working as a political journalist.

In theoretical framework I cover the history of political journalism from the beginning of the newspapers until this day. I go through the most significant changes in political journalism in Finland. Primarily I focus on the change of working skills and methods. Secondly I research journalists' professional ethic and ways they use to keep their objectivity and credence among their audience.

For this thesis I interviewed four Finnish political journalist and tried to find out how their job has changed. I picked my interviewees with difference in criteria such as gender, age, background and employer. I compared their thoughts about politics, journalism and their work. Then I recapitulated the fundamental content of the change in political journalism.

The results were quite surprising compared to my hypothesis. On the one hand everything has changed but on the other hand nothing has changed. The most essential thing in political journalism is personal relations with politics and their assistants. About the evolution of political journalism, every interviewee also had positive attitude per se.

Further research would investigate how politics themselves experience media and its evolution. Not so long time ago politics and journalists fraternized among each other much more than nowadays. Less people were also concerned about the politics than now. When talking about the change, I think it is important to hear them who are actually part of it.

Keywords: journalism, politics, political journalist, media, evolution of media, objectivity

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	7
2	POLITIikka ON JOURNALISMIN KUNINGASLAJI	8
2.1	Sanomalehdestä tuli politiikan väline.....	8
2.1.1	Kaupallisen lehdistön aikakausi	9
2.1.2	Journalistinen ammattikunta syntyy	10
2.1.3	Sanomalehtien kehitys Suomessa	10
2.2	Politiikka ja journalismi – erottamaton kaksikko.....	11
2.2.1	Politiikka on vallan käyttöä.....	12
2.2.2	Journalismi on jatkuvasti alttiina vaikutusyrityksille	13
2.3	Median ja vallan suhde on monimutkainen.....	14
2.4	Kotiryssät ja kosteat saunaillat	15
2.5	Tamminiemen pesänjakajat avasi pelin.....	16
3	MEDIAN MURROS POLITIIKAN JOURNALISMISSA	18
3.1	Murroksen syynä kilpailu ja sen eri ulottuvuudet	18
3.1.1	Journalismi kohtasi taloudelliset haasteet.....	19
3.1.2	Uutiskilpailu on raakaa peliä	19
3.1.3	Natiivimainonta ja sisältömarkkinointi.....	20
3.1.4	Kansalaisjournalismi	21
3.2	Työnkuvan muutos	23
3.2.1	Moniosajien markkinat	24
3.2.2	Blogeista Twitteriin.....	24
3.3	Uudet uutiskärjet	25
3.3.1	Viihde, kamppailu ja räväkät persoonat	26
3.3.2	Skandaalit uutisoinnin keskiössä	27
4	TUTKIMUSMENETELMÄ.....	29
4.1	Teemahaastattelu.....	29
4.2	Haastateltavien valinta	30
4.3	Haastatteluteemat	30
4.4	Aineiston kerääminen ja käsittely	31
4.5	Haastateltavien esittelyt.....	31
4.5.1	Teemu Muhonen – Helsingin Sanomat	31

4.5.2	Maria Stenroos – Yleisradio	32
4.5.3	Pekka Ervasti – Freelancer	33
4.5.4	Timo Haapala – Ilta-Sanomat	33
5	TULOKSET	35
5.1	Työnkuva on laajentunut, mutta painopiste pysynyt samana	35
5.1.1	Samassa ajassa on pystyttävä tekemään enemmän	36
5.1.2	Verkostot ovat tärkeä osa työtä	37
5.1.3	Täysistunnot eivät ole enää kiinnostavia	38
5.2	Uutishankinnan ytimessä henkilökohtaiset suhteet	38
5.3	Hyvät analyysit ovat politiikan journalismia arvokkaimmillaan	40
5.4	Politiikkaa ja journalismia tehdään ihmisten kesken	42
5.4.1	Eduskunta on tasa-arvoinen työympäristö	42
5.4.2	Eduskunnan kuppila on poliittisen keskustelun kehto	43
5.4.3	Politiikka jakautuu kolmeen tasoon	44
5.5	Twitter on kuin virtuaalinen eduskunnan kuppila	45
5.6	Poliitikot ovat viihteellistäneet politiikan itse	47
5.7	Median valtaa ei käytetä henkilökohtaisesti	49
5.8	Toimittajan tärkein tehtävä on tuoda asiat ihmisten ymmärrettäviksi	50
5.9	Sitoutumattomuus on osa ammattitaitoa	51
5.9.1	Politiikan toimittajat edustavat mielipiteillään koko kansaa	51
5.9.2	Poliitikoilla ja toimittajilla on sama työpaikka, mutta eri työ	53
5.10	Suurin murros on jo nähty	54
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	56
6.1	Politiikan toimittajat suhtautuvat muutokseen maltillisesti	56
6.2	Sosiaalisen median rooli tunnustetaan, mutta sitä silti vähätellään	56
6.3	Vanhat toimittajat näkevät nuoret toimittajat idealisteina	57
6.4	Politiikan murros on vaikuttanut myös sitä käsittelevään journalismiin	57
6.5	Tulevaisuus nähdään valoisana	58
7	POHDINTA	59
	LÄHTEET	61
	AINEISTOT	65
	LIITTEET	66

1 JOHDANTO

Politiikan journalismi on kokenut viime vuosikymmenten aikana sekä aatteellisen että välineellisen murroksen. Kun Tamminiemen pesänjakajat 1980-luvun alkupuolella julkaistiin, muuttui politiikan journalismin suunta pysyvästi. Salanimellä julkaistu teos käsitteli politiikan vaiettua puolta: päättäjien terveysongelmia, alkoholismia ja kyseenalaisia Venäjä-yhteyksiä.

Sittemmin tällaisista uutisista on tullut arkipäivää. Enää poliitikot eivät ole muiden yläpuolella eikä toimittajien julkaisukynnystä rajoita vieraan vallan pelko tai tasavallan presidentti. Poliitikasta uutisointi on muuttunut viihteellisemmäksi. Vaalipaneelit ovat karnevaaleja, joissa puoluejohtajat piikittelevät toisiaan. Ministerien kyseenalaiset ihmissuhteet käsitellään valtakunnallisten sanomalehtien etusivuilla. Poliitikot ottavat yhä useammin kantaa asioihin sosiaalisessa mediassa ja käyvät keskustelua suoraan äänestäjiensä kanssa ilman, että media tai joukkoviestimet ovat minkäänlaisena välikätenä keskustelussa (Vahti 2017, 19).

Rajasin aiheen koskemaan 2000-lukua, sillä Kekkosen ajan jälkeistä muutosta on tutkittu paljon enkä usko pystyväni tuomaan teemaan enää mitään lisäarvoa. Kertaan kuitenkin opinnäytetyöni alussa lyhyesti politiikan journalismin historian sanomalehtien synnystä alkaen, sillä nykyhetkeä on vaikea ymmärtää ilman käsitystä menneestä.

Tutkimukseni keskittyy enemmän politiikan journalismin välineelliseen muutokseen ja murrokseen. Siihen, miten sosiaalisen median palvelut – Twitter etunenässä – ovat muokanneet poliitikkojen viestintää niin medialle kuin kansalaisillekin. Onko tiedotustilaisuuksissa istumisesta tullut pakollinen muodollisuus, ja onko eduskunnan kahvipöydissä kulutettu aika hyödyllisempää viettää Twitter-keskusteluja seuraten ja kommentoiden? Teknologian kehityksen rinnalla kulkee kuitenkin koko ajan myös ilmapiirin muutos. Kiinnostaako kansalaisia enemmän poliitikkojen yksityiselämä ja skandaalit kuin todelliset päätökset ja asiakysymykset? Onko politiikan toimittajista tullut viihdetoimittajia?

Tutkimuksessani haastattelen neljää politiikan toimittajaa ja annan heidän kertoa itse, miten heidän työnkuvansa on muuttunut. Haastateltavat olen valinnut siten, että mahdollisimman laaja osuus suomalaisesta mediakentästä ja toimittajien ikä- ja sukupuolijakaumasta tulee edustetuksi.

2 POLITIIKKA ON JOURNALISMIN KUNINGASLAJI

Politiikan journalismiin liittyy joskus vahvoja mielikuvia ja ennakkoluuloja päättäjien kanssa suhmu-roinnista, kosteista lounaista ja hyväveli-verkostoista. Sitä se on vielä viime vuosituhannella ollutkin. Pitkäaikainen politiikan toimittaja ja kolumnisti Aarno "Loka" Laitinen muistelee politiikan toimit-tajien historiikissa 1960- ja 1970-lukujen arkea seuraavasti:

Jos mentiin Etelärantaan syömään, oli normaali sanonta, että lain sallimat, mikä tarkoitti 16 senttiä Koskenkorvaa. Se tuotiin pienessä pullossa. Joskus pohdittiin, että miten tahansa lasket, niin sellaisina päivinä, kun et ole edes kännissä, niin on juonut pullon kossua: 1 gin tonic, lain sallimat, kaksi olutta, kaksi konjakkia ja sitten töihin vielä.

Ei me mielestäni juopoteltu, vaan se oli elämää. Tietenkin siinä tutustui ihmisiin ja asioihin aivan toisella lailla kuin papereita lukemalla. (Hämäläinen 2002, 68.)

Myös Helsingin Sanomien entinen päätoimittaja ja kokenut politiikan toimittaja Janne Virkkunen on muistellut 70-lukua kriittiseen sävyyn. Virkkunen ei paheksu puolueiden toimittajille tarjoamia saunailtoja, mutta uskoo, että suhteita olisi voinut hoitaa vaatteet päälläkin. Hän tunnustaa ryypäämi-sen tehneen toimittajista ja poliitikoista liian läheisiä. (Koskinen 2017, 43.)

Politiikan journalismi on kokenut suuren murroksen. Siinä missä 1970-luvulla poliitikkojen toilai-luista ei uskallettu syystä tai toisesta uutisoida, muistuttaa nykypäivän politiikan journalismi välillä enemmän juorulehtiä kuin vakavasti otettavaa uutisointia. Poliitikkojen kanssa saunominen ja ryyp-pääminen on mennyttä aikaa. Nykyään riippumattomuus on arvostettu hyve eikä pelkkä näennäi-nen kulissi. Digitalisaatio on tuonut oman mausteensa soppaan, ja poliitikkojen riippuvaisuus uutisoinnin kohteena olemisesta on pienentynyt, kun omia mielipiteitä voi yhä helpommin jakaa lehtien sivujen sijaan sosiaalisessa mediassa.

2.1 Sanomalehdestä tuli politiikan väline

Sanomalehdet saivat alkunsa 1600-luvulla. Silloin niiden tarkoitus oli palvella niin kutsuttu eliittiä eli kauppiaita ja käsityöläisiä. Sisältö oli suurimmilta osin ulkomaan uutisia tai lukijakunnan ulkopuo-lelta kerättyjä uutisia. Painopiste oli faktuaalisessa tiedottamisessa eikä mielipiteissä tai keskuste-lun herättämisessä. Hallitsijat pyrkivät rajoittamaan sananvapautta eivätkä antaneet lupaa kirjoittaa

paikallisista asioista. Ennakkosensuurin hengessä kaikki painotuotteet oli hyväksyttävä valtion sensuuriviranomaisella ennen julkaisua. (Kunelius 2003, 59–61.)

Journalismi politisoitui, kun kirjapainotaito levisi ja tuotteiden määrä kasvoi niin suureksi, että kaikkia sisältöjä oli mahdotonta valvoa. 1700-luvun Britanniassa poliittinen toiminta ja puolueiden aktiivisuus vilkastui, minkä vuoksi painaja sai oikeudessa yhä useammin poliittisesti aktiiviselta ja valvutuneelta valamiehistöltä vapauttavan tuomion tai lievemmän rangaistuksen, vastoin syyttäjän ja hallitsijan tahtoa. (Kunelius 2003, 61–62.)

Jukka Kortin mukaan lehdistön politisoitumisessa oli kyse vanhan ja uuden eliitin välisestä jännitteestä. Porvaristo halusi parantaa omaa vaikutusvaltaansa hallitsijan, aateliston ja papiston rinnalla. He ajoivat muun muassa kaupan ja yksilön vapautta sekä edustuksellista demokratiaa, ja lehdistö tuki heitä näissä tavoitteissa. (Kortti 2016, 70.)

Poliittisen lehdistön aikana faktapohjaisuus sai tehdä tilaa poliittisille agendoille. Tuohon aikaan kilpailijoiden mustamaalaus ja tekaistut jutut olivat yleisiä. Toimittajien ja poliitikkojen ero oli häilyvä: he kirjoittivat juttuja yhdessä, ja monet poliitikot toimivat myös itse lehtimiehinä. Monissa maissa lehdet sitoutuivat tiettyyn poliittiseen puolueeseen tai ryhmittymään. Suomessa lehdistö omaksui suoraan poliittisen mallin, ja poliittiset kytkökset olivat alussa olennainen osa sanomalehtien olemassaolon tarkoitusta. (Kunelius 2003, 64–65.)

2.1.1 Kaupallisen lehdistön aikakausi

Lehdistön kaupallistuminen alkoi 1800-luvulla. Poliittisen vaikuttamisen lisäksi sanomalehtien tarkoituksiksi nousi tuottaa voittoa omistajilleen, mikä vaikutti radikaalisti sisältöön. Kaupallistumisen myötä journalismi alkoi ensimmäistä kertaa tavoitella suurta yleisöä pienten piirien sijaan. Tämä johti siihen, että mielipiteiden ja tulkintojen sijaan tärkeimmäksi myyntivaltiksi nousivat puolueettomasti ja neutraalisti esitetyt faktat. (Kunelius 2003, 67.)

Silloin syntyi myös politiikan journalismi sellaisena, kuin me sen nyt tunnemme. Kansallisia ja kansainvälisiä uutistoimistoja alkoi syntyä ympäri maailmaa, vuonna 1887 perustettu Suomen tietotomiston (STT) edeltäjä Suomen Sähkösanomatoimisto muiden mukana. Uutistoimistot saivat

asiakkaiskseen hyvin erilaisia kantoja edustavia lehtiä, joten sama uutinen piti pystyä kertomaan poliittisilta mielipiteiltään laajalle joukolla ihmisiä. (Kunelius 2003, 68.)

2.1.2 Journalistinen ammattikunta syntyy

Kaupallistuminen vaikutti myös journalismin uutiskriteereihin. Poliittisilta puheilta palstatilaa alkoivat viedä rikokset, onnettomuudet ja muut aiheet, jotka eivät politisoidu kovin herkästi. Näkökulma politiikkaan muuttui veljeilevästä tarkastelevaksi. Poliitikkoihin alettiin ottamaan tietoisesti etäisyyttä ja heidän toimintaansa suhtautumaan kriittisesti. (Kunelius 2003, 68–69.)

Kaupallistumisen seurauksena toimittajat alkoivat ammatillistua. Kaupallista uutisvirtaa oli pidettävä yllä, ja sen täytyi olla laadukasta. Samaan aikaan alkoi kypsyä journalistien ammatti-identiteetti ja syntyi journalistinen itsesääntely, josta esimerkkeinä ovat Julkisen sanan neuvosto ja nykyäänkin tiukasti noudatettavat journalistin ohjeet. (Kunelius 2003, 72.)

Vähitellen koheni myös journalistien yhteiskunnallinen asema. Toimittajien koulutus- ja ansiotaso on ollut koko ajan nousujohteinen, mitä on edesauttanut toimittajien erikoistuminen. (Kunelius 2003, 72.) Yhä useammin toimittajat pyrkivät saavuttamaan tietyn aihealueen asiantuntijuuden, politiikan toimittajat etunenässä. Nykyään, kun mediatilat painivat taloudellisten ongelmien kanssa, siitä on tullut hankalampaa. Yhä useammin yhden henkilön on osattava ja hallittava monia eri taitoja ja tunnettava monia eri aihealueita. Erikoistumiselle on jäänyt vähemmän aikaa ja tilaa.

2.1.3 Sanomalehtien kehitys Suomessa

Ensimmäinen sanomalehti, nimeltään Åbo Tidningar, julkaistiin Suomessa vuonna 1771. Tukholmalaisia sanomalehtiä oli toki Ruotsin vallan alaisessa Suomessakin julkaistu jo edellisellä vuosisadalla, mutta tämä oli ensimmäinen Suomesta käsin toimitettu lehti. Ensimmäinen suomenkielinen sanomalehti oli vuonna 1776 perustettu Suomenkieliset Tieto-Sanommat, jota julkaistiin vain yhden vuoden ajan. (Tommila & Salokangas 1998, 11–19.)

Tuohon aikaan suomalaisissa sanomalehdissä ei juurikaan julkaistu ajankohtaista uutisisältöä. Tähän vaikuttivat muun muassa silloisten vallanpitäjien tiedottamista koskevat linjaukset ja sen aikaisten toimittajien heikko uutisvainu. Venäläiset ymmärsivät vuonna 1808 Suomen vallattuaan

sanomalehden merkityksen propagandan välineenä. Sen ymmärsivät toisaalta myös autonomisen Suomen päättäjät, jotka alkoivat hyödyntämään sanomalehtiä tiedotusvälineinä vuodesta 1809 alkaen. (Tommila & Salokangas 1998, 21–22.)

1800-luvun lopulla politiikka alkoi ulottua kansalaisten elämään myös Suomessa. Silloin Suomeen syntyi myös poliittinen lehdistö. Aateryhmiä oli neljä, niin myös sanomalehtiä. Ihmiset valitsivat sosiaalisen asemansa mukaan poliittisen kantansa ja samalla sanomalehtensä. Työväenlehteä tilasi työväki, konservatiivilehteä virkamiehistö, agraarilehteä talonpoikaisto ja liberaalilehteä porvaristo. Sisällön määrässä ei ollut suuria eroja, se oli vain eri tavoin väritettyä. (Tommila & Salokangas 1998, 101–102.)

1900-luvun alkupuolella suomalainen lehdistö laajentui ja kehittyi, mutta puoluepoliittiset suuntaukset pysyivät vahvoina vielä 1930-luvulle saakka, jolloin Helsingin Sanomat julistautui Suomen ainoaksi puolueettomaksi sanomalehdeksi. Vuonna 1932 Helsingin Sanomat perusti Ilta-Sanomiksi nimetyn iltapainoksen täydentämään uutistoimintaa. (Tommila & Salokangas 1998, 182–188.)

Toisen maailmansodan jälkeen suomalaiset sanomalehdet alkoivat yksi toisensa jälkeen irtautua äänenkannattajan roolista kohti puolueetonta ja sitoutumatonta linjaa. Lehdet ja poliitikot pitivät edelleen läheistä yhteyttä, mutta irtaantuivat vähitellen aatteellisuudesta. Sitoutumattomien lehtien levikit nousivat ja poliittisesti väritetty lehdistö jäi vuosien edetessä niiden varjoon. (Tommila & Salokangas 1998, 248–252).

2.2 Poliitiikka ja journalismi – erottamaton kaksikko

Mutta mitä politiikan journalismi oikeastaan on? Voidaksemme tarkastella kokonaisuutta se on pilkottava ensin pienempiin osiin. Poliitiikan journalismi koostuu nimensä mukaisesti kahdesta palasesta: politiikasta ja journalismista. Ne eivät ole toisiaan poissulkevia. Ilman politiikkaa voi olla journalismia ja ilman journalismia voi olla politiikkaa.

Näin ei kuitenkaan käytännössä koskaan ole ollut, vaan politiikka ja journalismi ovat kulkeneet kauan rinnakkain, välillä käsi kädessä ja välillä hieman etäämpänä toisistaan, mutta silti yhdessä. Voisi sanoa, että ilman politiikkaa ei olisi myöskään journalismia. Poliitiikan toimittaminen on eräänlainen journalismin kuningaslaji.

2.2.1 Poliitiikka on vallan käyttöä

Poliitiikka on toimintaa, jolla yksilöt ja ryhmät pyrkivät aikaansaamaan kaikkia yhteiskunnan jäseniä sitovia kollektiivisia päätöksiä (Wiberg 2006, 7). Poliitiikka on kiinnostavaa, koska ihmiset ovat eri mieltä siitä, miten tulisi elää. Poliitikassa on aina kyse keskustelusta, ei yksinpuhelusta. (Heywood 1997, 3.) Poliitikot ovat länsimaisessa demokratiassa säännöllisin väliajoin järjestetyillä vapailla vaaleilla valittuja edustajia (Pitkänen 2009b, 80). Poliitikot käyttävät heille suotua valtaa tehdäkseen omasta mielestään oikeanlaisia valintoja ja päätöksiä. Heidän tehtävänsä on edesauttaa yhteiskunnan ja äänestäjensä asemaa.

Valta ja vallankäyttö ovat Heikki Paloheimon ja Matti Wibergin (2008, 51) mukaan yhteiskunnallisen elämän olennaisia piirteitä. Heidän mukaansa kaikki ihmiset käyttävät valtaa monilla elämänalueilla, mutta erityisen keskeinen rooli vallalla on poliitikassa. Vallankäyttö on poliittisen toiminnan ydin. Valta käsitetään yleensä ominaisuutena, joka jollain on ja toisella ei, vaikka oikeasti vallassa on kyse toimijoiden välisestä suhteesta ja toimintaympäristöstä (Paloheimo & Wiberg 2008, 52).

Perinteisen kolmijako-opin mukaan valta jakautuu Suomessa eduskunnalle, hallitukselle ja riippumattomille tuomioistuimille. Jo satoja vuosia sitten väläyteltiin ajatusta neljännestä valtiomahdistista eli mediasta. Median valtaa on muun muassa päättää, mistä yhteiskunnassa keskustellaan. (Sepänen & Väliaverron 2012, 170.) Poliitiikkaa tekevät siis myös politiikan toimittajat. Ilman toimittajia poliittinen keskustelu käytäisiin kabinetin kätöissä, eikä kansalaisilla olisi tietoa siitä, miten heidän demokraattisesti valitsemansa henkilöt valtaansa käyttävät (Pitkänen 2009b, 80–81). Poliitikot pyrkivät myös aktiivisesti tekemään itseään tunnetuksi, ja tässä työssä median apu on korvaamaton. Jos mediaa ei kiinnosta, ei kansalaisiakaan kiinnosta.

Matti Wibergin mielestä tiedotusvälineiden kutsuminen neljänneksi valtiomahdiksi on liioiteltua imartelua, koska niillä ei ole muodollista valtiosäännöllistä valtaa eikä poliittista vastuuta. Tiedotusvälineitä ei voida erottaa poliittisin perustein. Hänen mielestään tämä asia ei pysy kaikkien toimittajien mielessä riittävän kirkkaana. Wibergin mukaan toimivaltaiset poliittiset päätöksentekuelimet päättävät itse käsiteltävät asiat, eikä tiedotusvälineiden mielipiteillä ole ratkaisevaa painoarvoa poliittisia asioita ratkottaessa. Hän kuitenkin tunnustaa, että tiedotusvälineiden ja poliittisen koneiston suhteet ovat tiivistyneet. (Wiberg 2006, 242.)

Journalisti-lehden päätoimittaja Maria Pettersson kirjoitti vuoden 2019 eduskuntavaaleista pääkirjoituksessaan. Petterssonin mukaan median journalistiset valinnat vaikuttavat vaaleihin merkittävästi ja toimittajat päättävät, mistä vaaleista puhutaan, halusivat he sitä tai eivät. Hänen mukaansa sen tunnustaminen on hyvän vaaliutisoinnin perusta. Journalistit ja tiedottajat ovat Petterssonin mukaan avainasemassa lopullisen vaalituloksen muodostumisessa. Myös se, mihin sävyyn uutisia kirjoittaa, on hänen mielestään tiedostettava hyvin. (Pettersson 2019, viitattu 24.3.2019.)

2.2.2 Journalismi on jatkuvasti alttiina vaikutusyrityksille

Risto Kunelius (2003, 21) määrittelee journalismin ajankohtaiseksi ja faktapohjaiseksi joukkoviestinnäksi. Nämä kaksi arvoa ovat säilyttäneet asemansa journalismista puhuttaessa. Digitalisaation myötä journalismista on tullut jatkuvasti yhä ajankohtaisempaa, ja valeutisten sekä disinformaation vallatessa mediakenttää faktapohjaisia ja luotettavia toimittajia sekä uutisvälineitä arvostetaan entistäkin enemmän.

Kuneliuksen (2003, 23) mukaan nykyjournalismin määreisiin kuuluvat keskeisesti sekä suuren yleisön edustaminen että itsenäinen, journalistisiin arvoihin perustuva harkinta. Toimittajan tehtävä on suojella omaa työtään ulkopuolisilta vaikutusyrityksiltä. Juuri tämä luo journalismista luotettavan ja neutraalin kuvan. Kunelius toisaalta muistuttaa, että faktapohjaisuuden määritelmä on suhteellisen väljä. Esimerkiksi pakinat ja kolumnit, joissa toimittaja tuo esille omia mielipiteitään, luetaan yleensä journalistisiksi tuotoksiksi siinä missä uutisetkin. (Kunelius 2003, 21–22.)

Niin kauan kuin on journalismia, on myös tahoja, jotka pyrkivät vaikuttamaan sen sisältöön. Organisaatiaviestinnän ammattilaiset, kuten tiedottajat ja pr-vastaavat, tarkastelevat Kuneliuksen mukaan samaa asiaa eri näkökulmista. Heidän tavoitteenaan on pyrkiä vaikuttamaan kuvaan, minkä journalismi antaa heidän edustamastaan yrityksestä tai yhteisöstä. Journalismin kyky ajatella riippumattomasti on Kuneliuksen mielestä rajallinen, sillä journalismi on riippuvainen sisällöstä ja tiedosta, jota yhteiskunnan muut toimijat tarjoavat. (Kunelius 2003, 23–24.)

Matti Wiberg (2006, 242) kirjoittaa sanomalehtien kulurakenteen vaikutuksesta lehtien journalistiseen linjaan. Hänen mukaansa päivälehtien tuloista noin 60 prosenttia tulee ilmoitustuloina ja 40 prosenttia irtonumeromyynistä ja tilausmaksuista. Tämä tekee niistä Wibergin mielestä enemmän mainosvälineen, jossa on uutisia, kuin uutisvälineen, jossa on mainoksia. Iltaapäivälehdissä tilanne

on Wibergin mukaan toinen, sillä niiden tulot ovat erityisen riippuvaisia irtonumeromyynnistä, ja poliittinen eliitti lukee niitä hyvin tarkasti. Poliitikot tarjoavat vinkkejään ensisijaisesti iltapäivälehdille, ja niiden toimitukset ovat jatkuvassa yhteydessä johtaviin poliitikkoihin. Wiberg kirjoittaa, että lähes jokaisella johtavalla kansanedustajalla ja ministerillä on iltapäivälehtien toimituksissa omat luottotoimittajansa. Palveluksia ja vastapalveluksia jaetaan hänen mukaansa jatkuvasti puolin ja toisin julkisuudelta piilossa. (Wiberg 2006, 243.)

Täytyy muistaa, että Wibergin kirjoitukset perustuvat 2000-luvun alkupuolen tilanteeseen ja tapahtumiin. Mediakenttä on muuttunut sen jälkeen huomattavasti. Painettujen lehtien levikki on laskenut ja suurin osa sanomalehdistä on ryhtynyt tekemään uutisiaan internet edellä, mikä on osaltaan varmasti tasoittanut lehtien keskinäisiä voimasuhteita, joihin Wiberg edellä viittaa. Wibergin väittämät ovat silti tuskin tuulesta temmattuja ja pohdinnassa on varmasti vinha perä.

2.3 Median ja vallan suhde on monimutkainen

Kun puhutaan median vallasta, toimittajat nostavat usein esiin vallan määrittellä niin sanottu päiväjärjestys eli agenda. Medialla on valta valita, mistä asioista se uutisoi. Tämä valinta vaikuttaa edelleen siihen, mitkä asiat nousevat yhteiskunnallisen keskustelun keskiöön ja ihmisten kahvipöytien puheenaiheisiin. Siksi mediaan viitataan usein portinvartijana. (Seppänen & Väliaverronen 2012, 185.)

Medialla on myös valta olla kertomatta jostain eli vaieta. Se on Seppäsen ja Väliaverrosen mukaan vielä suurempi mahti, jota sosiaalinen media on kuitenkin 2000-luvulla vahvasti uhannut (2012, 185). Nykyään kuka vain voi tiedottaa esimerkiksi Twitterissä tärkeäksi kokemastaan aiheesta, jolloin yleisö määrittelee sen merkittävyyden. Uutisvälineet nostavat myös yhä useammin sosiaalisen median puheenaiheita uutisiksi omiin välineisiinsä.

Myös asioiden kehystämisessä median rooli on vahva. Miten jokin asia tuodaan esille ja kuinka suurella volyyymilla? Toisaalta myös poliitikot tekevät tätä. Itselle epäsuotuisat asiat jätetään mainitsematta ja henkilökohtaisesti positiivisia yksityiskohtia pyritään korostamaan. Medialla on myös vaihtokoirana valta ja velvollisuus nähdä tämän läpi ja tuoda keskusteluun vastakkainen näkökulma.

Median vallan tiedostavat niin journalistit kuin poliitikotkin. Journalisteille on ammattieettisistä syistä tärkeää pitää mielessään oma asema. Yleisöllä on velvollisuus saada värittämätöntä tietoa. Poliitikot taas tietävät, että toimittajien avulla he saavat parhaiten oman sanansa kuuluviin. Toisaalta poliitikkojen ja journalistien välit ovat 2000-luvulla viilentyneet. Vallan vahtikoirat ovat palanneet porttiansa eteen päättäjien jaloista kiehnäämästä.

2.4 Kotiryssät ja kosteat saunaillat

1970-luvulla toisten toimittajien puoluekannat tiedettiin toimittajapiireissä tarkkaan, ja politiikan toimittajien yhdistykseen valittiin puheenjohtajaksi vuorotellen porvari ja vasemmistolainen (Koskinen 2017, 39). Suomen suurimmat mediayhtiöt olivat epävirallisesti leimaantuneet edustamaan tiettyä kantaa. Siitä huolimatta, tai juuri siitä syystä, poliitikoista annettiin julkisuudessa hyvin siloteltu kuva eikä heidän sidonnaisuuksistaan tai henkilökohtaisista ongelmistaan uutisoitu lainkaan. Toimittaja saattoi vinkata poliitikolle saaneensa tiedon häntä koskevasta epäilyttävästä toiminnasta, minkä jälkeen poliitikko lakaisi jäljet vaivihkaa maton alle, eikä asiasta koskaan tehty uutista. (Koskinen 2017, 40.)

Kotiryssät, eli Neuvostoliiton suurlähetystön yhteyshenkilöt, olivat itänaapurin tapa yrittää vaikuttaa suomalaiseen politiikkaan ja urkkia tietoja. Vaikutusvaltaisille henkilöille, myös toimittajille, nimitettiin oma kotiryssä. Jukka Knuuti muistelee Tero Koskisen (2017, 41–42) artikkelissa, kun hän sai nuorena toimittajan oman kotiryssän. Knuutille kotiryssä oli statussymboli, ja oli hänen mielestään hienoa, kun sai tuntee olevansa jotain. Knuuti ei tosin koskaan kirjoittanut mistään, mitä hänelle suurlähetystöstä kerrottiin, ja niin tapaamiset kotiryssän kanssa harvenivat ja lopulta loppuivat kokonaan.

Puolueiden tarjoamat kosteat saunaillat kuuluivat politiikan toimittajien arkiseen työnkuvaan vielä 1970-luvulla. Puolueiden välillä oli suoranaista kilpavarustelua siitä, kuka järjestää koreimmat pip-palot. Sosialidemokraateilla oli savusauna ja pääministerin tiedottaja kutsui Kesärannasta herroja kotiinsa jatkoille. Toimittajat ja poliitikot olivat lämpimissä väleissä ja ikävistä uutisaiheista vaiettiin usein yhteisymmärryksessä. (Koskinen 2017, 40.)

2.5 Tamminiemen pesänjakajat avasi pelin

Urho Kekkosen aikaan suomalaisessa journalismissa vallitsi kaksi aihetta, joista ei ollut suotavaa kirjoittaa negatiiviseen tai arvostelevaan sävyyn. Nämä aiheet olivat Neuvostoliitto ja Kekkonen itse. (Koskinen 2017, 40.) Muidenkaan poliitikkojen arvostelua ei katsottu hyvällä, ja toimitusten esimiehet harrastivat rajua itsesensuuria.

Tästä seuranneesta turhautumisen ilmapiiristä, joka kyti Helsingin Sanomien politiikan toimituksen sisällä, syntyi Suomen politiikan historian kenties merkittävin teos: Tamminiemen pesänjakajat. Hyssyttelyn aikakausi päättyi, kun kirja kertoi kaiken sen ajan poliitikkojen henkilökohtaisista suhteista, alkoholismista ja terveysongelmista. Nämä asiat olivat aiemmin niin arkipäivää, ettei niissä edes nähty mitään uutisoimisen aihetta. (Koskinen 2012, 42–45.)

Kirja julkaistiin salanimellä Lauantaiseura. Myöhemmin paljastui, että tuon nimimerkin takana oli Helsingin Sanomien sen aikainen politiikan toimitus. Esimies Aarno Laitinen houkutteli projektiin mukaan alaisensa Ritva Remeksen, Arto Astikaisen, Janne Virkkusen, Anneli Sundbergin, Kalle Heiskasen ja Hannu Savolan. Helsingin Sanomien johdolla tai muilla kollegoilla ei ollut aavistustakaan siitä, mitä kulisseyksissä tapahtui. Kirjoittajat itsekin avautuivat projektistaan vain kaikista luoteuimmille läheisilleen. (Miettinen 2017, viitattu 24.3.2019.)

Tamminiemen pesänjakajat saavutti valtavan suosion, mikä yllätti täysin kirjan tekijätkin. He löivät ilmestymisen jälkeen vetoa, kuka arvaa lähimmäksi kirjan lopullisen painosmäärän. Ennusteet liikkuvat kahden ja viiden tuhannen välillä. Rohkein veikkaus oli 9 000, ja sen esittäjälle naurettiin. (Lauantaiseura 1989, 16.) Teos myi kahdessa vuodessa 162 000 kappaletta, ja siitä tehtiin uusi painos vielä vuosia ensijulkaisun jälkeen. Se herätti laajaa paheksuntaa niin poliitikoissa kuin journalisteissakin, ja kirjasta vaiettiin pitkään. (Miettinen 2017, viitattu 24.3.2019.) Kun kirjan tekijöiden henkilöllisyydet paljastettiin, seuraukset olivat rajut. Aarno Laitisen työsuhde irtisanottiin, ja muille kirjoittajille annettiin vakavat varoitukset. Laitisen irtisanomisen myötä toimittajakollegat, jotka olivat aiemmin suhtautuneet kirjaan ja sen kirjoittajiin poliitikkojakin vihamielisemmin, alkoivat nähdä Lauantaiseuralaiset sananvapauden sankareina. Laitinen riitautti irtisanomisensa, jonka oikeus totesi myöhemmin perusteettomaksi. (Miettinen 2017, viitattu 24.3.2019.)

Arto Astikainen, yksi kirjan kirjoittajista, sanoo Helsingin Sanomien jutussa (Miettinen 2017, viitattu 24.3.2019) kirjan julkaisun jälkeisen tapahtumaketjun johtaneen suureen

sananvapauskeskusteluun, joka muutti Suomessa monia asioita. Astikaisen mukaan poliitikkojen yksityiselämän suoja laimeni, nimimerkkikirjoittelu sanomalehdissä väheni ja kolumneihin tuli kirjoittajien valokuvat. Astikaisen mielestä toimittajien arvostus koki silti kolauksen: “Kun me oltiin Hesarin politiikan toimitus, niin meillä oli ihan oikeaa valtaa ja meitä kuunneltiin ja kadehdiittiin. Nyt kukaan ei kadehdi millään tavalla”.

Lauantaiseuralaiset menestyivät kohukirjastaan huolimatta lopulta varsin hyvin työurillaan. Seitsemästä toimittajasta neljä (Astikainen, Sundberg, Remes ja Virkkunen) jatkoivat uraansa Helsingin Sanomissa eläkeikänsä saakka, suurin osa esimiestehtävissä. Aarno Laitisen kirjakohun seurauksena erottanut Sanoma Osakeyhtiön hallituksen puheenjohtaja Aatos Erkko valitsi Janne Virkkusen myöhemmin Helsingin Sanomien päätoimittajaksi. Hannu Savolasta tuli Ilta-Sanomien päätoimittaja. Kalle Heiskanen jatkoi uraansa Helsingin Sanomien jälkeen Yleisradiossa ja eteni Pohjalainen-lehden päätoimittajaksi. Aarno Laitinen itse jatkoi uraansa nimekkäänä freelancerina kirjoittaen kirjoja, kolumneja ja käsikirjoituksia. (Miettinen, 2017, viitattu 24.3.2019.)

Politiikan journalismi muuttui Tamminiemen pesänjakajien myötä lopullisesti. Kekkonen joutui eroamaan tehtävästään terveysyistä juuri ennen kirjan julkaisua, ja presidentinvaalit aikaistuivat kahdella vuodella. Teos paljasti kansalaisille, millaista presidenttipeliä kabineteissa todella käytiin. Olisi naiivia ajatella, ettei teoksella ollut vaikutusta tuleviin vaaleihin, vaikka kirjan kirjoittajat kiistävätkin vaikuttamisyritykset, joiden mukaan Lauantaiseura ajoi Mauno Koivistosta Kekkonen seuraajaa. Janne Virkkunen on myöhemmin myöntänyt, että kirjan poliittisena tarkoituksena oli enemmänkin estää alkoholisoituneen Ahti Karjalaisen nousu tasavallan presidentiksi (Koskinen 2017, 45).

Aarno Laitinen toteaa Tamminiemen pesänjakajien viimeisen, vuonna 1989 julkaistun painoksen esipuheessa kirjan olleen tarpeellinen omana aikanaan. Laitisen mukaan teos raikasti ilmapiiriä, osoitti suomalaisen journalismin “liekanarun lyhyden” ja teki tulevista presidentinvaaleista arvokkaan ja demokraattisen tapahtuman. (Lauantaiseura 1989, 17.)

3 MEDIAN MURROS POLITIIKAN JOURNALISMISSA

Journalismin murros tai kriisi eivät ole mitään uusia ilmiöitä, vaan niistä on puhuttu useita kertoja journalismin olemassaolon aikana. 2000-luvulla puhe kriisistä on kiihtynyt entisestään, kun internet ja ilmaiset sisällöt ovat vallanneet kenttää. (Väliverronen 2009b, 7.) Esa Väliverrosen (2009a, 13) mukaan kriisistä puhutaan yhtä muodikkaaseen sävyyn kuin murroksesta, ja alan seminaareissa ennustetaan journalismin loppua.

Kuten sanottu, journalismi on ollut kriisissä ja murroksessa jo monta kertaa. Ensin tuli radio, sitten televisio, sitten internet ja mobiililaitteet. Journalismi ei ole kuollut missään vaiheessa, se on vain muuttanut muotoaan. 2010-luvulla on ryhdytty ennustamaan aikataulua printtimedian ja sanoma-lehtien kuolemalle. Tämä skenaario on varmasti hyvin todennäköinen, mutta kuten Esa Väliverronen (2009b, 7) toteaa murrosta käsittelevän teoksensa esipuheessa, on journalismi osoittautunut harvinaisen sitkeäksi instituutioksi ja käytännöksi. Niin myös painettu sana.

Vaikka painettu media on sinnitellyt saattohoidossa jo pitkään, ennemmin tai myöhemmin sen elinkaari tulee tiensä päähän. Pasi Kiviojan (2018, 242, viitattu 6.4.2019) mukaan iltapäivälehdet ovat olleet koko ajan muutoksen edelläkävijöitä, ja tulevat olemaan sitä myös tässä tapauksessa. Hän ennustaa väitöskirjassaan, että Iltalehti luopuu painetusta lehdestään aivan lähiaikoina, mutta suuret päivälehdet sinnittelevät vielä vuosia eteenpäin (Kivioja 2018, 242–247, viitattu 6.4.2019).

3.1 Murroksen syynä kilpailu ja sen eri ulottuvuudet

Esa Väliverronen (2009a, 13–14) listaa murroksen aiheuttajiksi neljä syytä. Näitä kaikkia yhdistää kilpailun kiristyminen: taloudellinen kilpailu, mediakentän sisäinen uutiskilpailu, pr-toimistojen tuottama journalismia muistuttava sisältö ja niin sanotun kansalaisjournalismin mukanaan tuoma sisällöllinen kilpailu. Nämä kaikki neljä syytä ovat tavalla tai toisella nähtävissä myös politiikan journalismissa. Kaikista vähiten politiikan journalismiin rinnastuu sisältömarkkinointi ja natiivimainonta, mutta nekin voidaan rinnastaa politiikan journalismiin alaa ravistelevana dystopiana, jossa poliittinen koneisto tuottaisi luotettaviin ja sitoutumattomiin medioihin journalismia muistuttavaa markkinointisisältöä.

3.1.1 Journalismi kohtasi taloudelliset haasteet

Useat yhteiskuntatieteilijät ja tutkijat ovat todenneet sanomalehtien olevan taloudellisessa kriisissä kansainvälisesti. Sanomalehdet olivat vielä 1900-luvun loppupuolella mainostulojensa ansiosta kannattavaa liiketoimintaa. Laadukkaasta journalismista oltiin valmiita maksamaan ja toimituksiin palkattiin lisää henkilöstöä. 2000-luvulle tullessa muut mediat ovat tulleet samoille markkinoille sanomalehtien kanssa ja mainostulot ovat kutistuneet. Internetin myötä suuri osa lukijoista siirtyi verkkoon 2000-luvulla. Samalla hämärtyi käsitys journalismin hinnasta, koska suurin osa verkossa jaetusta sisällöstä oli ilmaista. Tämä murentaa sanomalehden taloudellista pohjaa ja osaltaan rapauttaa myös uutismedian uskottavuutta. (Väliverronen 2009a, 15–16.)

Ulkomailla, varsinkin Yhdysvalloissa, sanomalehdistön kriisi on tapahtunut paljon suuremmassa mittaluokassa ja nopeammin kuin meillä Suomessa. Kotimaisten lehtien taloudellinen tilanne on ollut hyvä vielä 2000-luvun alkupuolella, ja vuonna 2007 sanomalehden osuus mediamainonnasta oli 50 prosenttia. Taloudellinen kriisi ei kuitenkaan koske pelkästään sanomalehtiä, vaan koko mediakenttää iltapäivälehdet ja televisiokanavat mukaan lukien (Väliverronen 2009a, 16–17.)

3.1.2 Uutiskilpailu on raakaa peliä

Mediat kilpailevat samasta yleisöstä, joten elämä mediakentällä on jatkuvaa kilpavarustelua. On oltava yhtä aikaa nopea mutta huolellinen, räväkkä mutta asiallinen, kiinnostava mutta totuudenmukainen. Mediatilojen on myös tehtävä jatkuvaa kehitystyötä: miten tarjota uutisia entistä kiinnostavammalla tavalla, entistä paremmalla alustalla ja tavalla, jota kilpailijat eivät ole vielä keksineet.

Tämä kilpavarustelu on tuonut mukanaan niin hyvää kuin pahaakin. Eri mediat pyrkivät jatkuvasti kehittämään tuotteitaan niin teknisellä kuin sisällöllisellä tasolla. Viimeisimpänä innovaationa MTV Uutiset julkaisi uuden, vuorokauden ympäri verkossa toimivan, reaaliaikaisen uutiskanavan. Hanke on Suomessa ensimmäinen laatuaan, ja MTV:lle syntyi sen myötä ainakin kymmenen uutta työpaikkaa. (Laurila 2019, viitattu 6.4.2019.)

Yleisradio on kehittänyt omaa Uutisvahti-mobiilisovellustaan jo vuosia. Se tarjoaa muun muassa paikallisuutisia ja sijaintitietoihin perustuvia säätiedotteita. Sillä voi myös räätälöidä omiin

kiinnostuksenkohteisiin perustuvan uutistarjonnan. Muiden uutissovellusten tavoin myös Uutisvahti tarjoaa uutisista ilmoituksia, jotka ponnahtavat käyttäjän puhelimen tai tabletin näytölle. (Nieminen 2018, viitattu 6.4.2019.)

Sen lisäksi, että median on oltava jatkuvasti teknologian aallonharjalla, se on tehtävä myös nopeasti. Uutiskilpailu on jatkuvaa ja skuuppeja eli tiedotusvälineiden omia merkittäviä uutisia pantataan yhä harvemmin. Tämä johtaa usein tilanteeseen, missä jutut julkaistaan vajailla tiedoilla joko tahallisesti tai tahattomasti.

Esimerkiksi terrori-iskun tapahtuessa ensimmäinen uutinen on yleensä pelkkä otsikko, jossa kerrotaan, mitä on tapahtunut, missä ja milloin. Alla on yleensä teksti "aiheesta lisää hetken kuluttua". Näin toimimalla toimittaja ostaa aikaa itselleen, mutta säilyttää silti asemansa uutiskilpailun kärkisijoilla. Yhä useammin jutun lopussa lukee "asiasta uutisoi ensimmäisenä X". Se on pakollinen mutta häpeällinen merkintä, joka kertoo lukijalle, että tämä media hävisi uutiskilpailun.

Hektisen ja paineenalaisen uutistyyön varjopuolia ovat lisääntyneet uutisankat eli paikkansapitämättömät uutiset, joita luullaan tosiksi. Kiireessä joko faktoja ei tarkasteta lainkaan tai se tehdään huolimattomasti, mikä johtaa median kannalta ikäviin tilanteisiin, kun totuus uutisen takaa paljastuu. Turun Sanomien, Ylen, Helsingin Sanomien ja STT-Lehtikuvan päätoimittajat totesivat lokakuussa 2010 Nelosen haastattelussa, että internet ja koventunut uutiskilpailu aiheuttavat uutisankkoja herkemmin kuin aikaisemmin (Nelonen 2010, viitattu 6.4.2019.)

3.1.3 Natiivimainonta ja sisältömarkkinointi

Väliverrosen (2009a, 14) mainitsema pr-toimistojen tuottama journalismia muistuttava sisältö tunnetaan paremmin nimillä sisältömarkkinointi tai natiivimainonta. Natiivimainos on IAB Finlandin (2017, 3, viitattu 6.4.2019) mukaan "mainosmuoto, jonka ulkomuoto on yhteneväinen ympäristönsä kanssa, ja sen sisältö on linjassa sivuston muun sisällön kanssa". Natiivimainos on siis journalistiseksi julkaisuksi naamioitu mainos, joka julkaistaan journalistisessa kontekstissa eli mediassa.

Natiivimainonnan voi mieltää sisältömarkkinoinnin alalajiksi. Sisältömarkkinointi on mainostajan omissa kanavissaan tuottamaa sisältöä. Se voi olla yhtä lailla journalistiseen muotoon tehty. Sisältömarkkinoinnin kanavia voivat olla esimerkiksi yrityksen omat verkkosivut ja sosiaalisen median

sivustot sekä asiakaslehdet. (IAB Finland 2017, 4, viitattu 6.4.2019.) Erityisesti asiakaslehdet ovat näennäisen journalistisia julkaisuja, jotka kuitenkin ajavat yrityksen omaa agenda.

Sisältömarkkinointi ja natiivimainonta herättävät usein pahennusta journalistisella kentällä, sillä ne häivyttävät journalismin ja mainonnan pyhää rajaa. Julkisen sanan neuvosto on ottanut useasti kantaa natiivimainontaan ja laatinut suosituksia mainosten merkitsemiselle (Nykänen 2017, 15–16, viitattu 6.4.2019). Journalistin ohjeiden kohdassa 16 otetaan asiaan kantaa selväsanaisesti: ”Ilmoitusten ja toimituksellisen aineiston raja on pidettävä selvänä. Piilomainonta on torjuttava” (Julkisen sanan neuvosto, 2014, viitattu 6.4.2019.)

Tarkasta ohjeistuksesta huolimatta natiivimainonta nähdään journalistisen uskottavuuden rapauttajana, vaikka näennäisen journalistisesti laadittu natiivimainos ei ole, eikä siitä koskaan tule journalismia. Natiivimainonnan voi nähdä myös positiivisena asiana aikakautena, jona suurin osa mediatalojen tuloista koostuu mainosvaroista. Tehokas ja toimiva mainos tietää enemmän näkyvyyttä sen ostaneelle yritykselle, millä taas on suora positiivinen vaikutus median ilmoitustuloihin.

Vastuu mainonnan vastaanottamisesta on kuitenkin viime kädessä yleisöllä. Pelottavassa skenaariossa natiivimainonta ja sisältömarkkinointi saapuvat politiikan journalismin kentälle. Puoluepoliittiset lehdet, niin kutsutut äänenkannattajat, tietyllä tapaa jo edustavat tätä suuntausta. Sisältömarkkinointia ja natiivimainontaa sellaisena, kuin ne yleensä käsitetään, ei kuitenkaan olla vielä politiikan alalla sovellettu.

3.1.4 Kansalaisjournalismi

Kansalaisjournalismissa on kyse tavallisten kansalaisten osallistamisesta tai osallistumisesta journalistiseen sisällöntuotantoon. 2000-luvun alussa, kun teknologia ei ollut vielä niin kehittynyttä kuin tänä päivänä, se tarkoitti käytännössä yleisön kutsumista mukaan sanomalehteä tekemään. (Kunelius 2003, 197.) Erilaiset kansalaisjournalistiset kokeilut herättivät kritiikkiä, ja niitä syytettiin muun muassa yleisön kosiskelusta ja markkinatempuista. Toimittajia huoletti myös, miten säilytetään journalismin itsenäisyys, uskottavuus ja puolueettomuus. (Kunelius 2003, 198.)

Nykyään kansalaisjournalismi on lähtöisin kansalaisilta itsestään, eikä medialla ole siinä osuutta oikeastaan lainkaan (Väliverronen 2009a, 14). 2000-luvulla kansalaisjournalismi alkoi itää ensin

blogeissa ja myöhemmin sosiaalisessa mediassa. Thaimaan tsunamikatastrofin aikaan mediaa ja viranomaisia kritisoitiin huonosta tiedottamisesta. Samaan aikaan suomalaisten sukeltajien ylläpitämä blogi välitti reaaliajassa yksityiskohtaista tietoa katastrofialueelta. (Heinonen & Domingo 2009, 68.)

Nykyään kuka tahansa voi siis perustaa välineen, jolla jakaa tuottamaansa sisältöä. Tämä on johtanut vaihtoehtomedioiden syntymiseen. Vaihtoehtomediat syntyvät tyytymättömyydestä. Ne nähdään usein vastavoimana niin kutsutulle valtamedialle, jota suuret mediayhtiöt edustavat. Vaihtoehtomedioita on ollut aina, mutta internetin tarjoamien mahdollisuuksien myötä ne ovat yleistyneet, sillä radion, television tai sanomalehden vaatimat tekniset rajoitukset eivät ole enää esteenä. (Heinonen & Domingo 2009, 71–72.)

Yksi kansalaisjournalismin ydinpiirteistä on vuorovaikutteisuus. Tavallinen kansalainen saa äänensä kuuluviin ja muut kansalaiset voivat tulla kommentoimaan hänen sisältöään. Vielä tänäkin päivänä lehtien yleisönosastoilla käydään tekstiviestitse pitkiäkin keskusteluja kansalaisten välillä. Ihmiset kommentoivat myös aktiivisesti verkkouutisten kommenttikenttiin omia mielipiteitään, teorioitaan ja kokemuksiaan.

Tekstiviestipalstat ja perinteiset blogit ovat ehkä tulossa tiensä päähän, mutta kansalaisjournalismi elää ja voi hyvin. Nykyään kansalaiset, poliitikot, toimittajat ja asiantuntijat keskustelevat yhdessä päivän polttavista asioista Twitterissä. Kuka tahansa voi seurata keskustelua tai osallistua siihen omilla mielipiteillään.

Sosiaalisessa mediassa ihmiset voivat myös valita, keiden tuottamaa sisältöä he näkevät. Tässä kiteytyy yksi suurimmista kansalaisjournalismin haasteista. Journalismin tehtävä on tuottaa vastuullisesti hankittua, puolueetonta ja tasavertaista toimitettua sisältöä. Kun ihminen voi tehdä valinnan ja lukea päivän uutisaiheet esimerkiksi vain MV-lehdestä, uhkana on journalismin uskottavuuden heikentyminen. Perinteisen journalismin kilpailuasemaa heikentää myös yleinen oletamus, jonka mukaan toimittajat edustavat poliittisilta mielipiteiltään vihervasemmistoa ja tuovat sen avoimesti esiin työssään. Toisaalta vasemmistolaisen aatteen edustajat syyttävät mediaa liiallisesta oikeistopropagandasta.

Kansalaisjournalismi siis elää ja voi hyvin erityisesti politiikan kentällä. Poliitikko on ainakin näennäisesti suomalaisen Twitter-keskustelun ytimessä. Siihen osallistuvat kansalaiset, toimittajat,

puolueet sekä poliitikot ja heidän avustajansa. Voimakkaita ja ytimekkäitä kannanottoja viljellään liukuhihnalta puolin ja toisin. Asioita selitetään, ymmärretään väärin ja niistä käydään jatkuvaa debattia.

3.2 Työnkuvan muutos

Viimeisen 20 vuoden aikana sanomalehdet ovat monipuolistaneet sisältöään. Ulkoasuun on panostettu, kirjoittamistyyliä monipuolistettu ja aikakauslehtimäisiä juttutyyppejä lisätty. (Helle 2009, 97.) Journalistinen työ on myös tällä vuosituhanella professionalisoitunut ja nykyään useammilla toimittajilla on koulutus ja tutkinto alalle (Helle 2009, 99). Toisaalta yhä useammin alalle tulee julkisuuden henkilöitä, joilla ei ole minkäänlaista koulutusta journalistiseen työhön. Yleensä nämä henkilöt työllistyvät uutismedian sijaan viihteellisemmälle sektorille, kuten esimerkiksi kaupallisten televisio- ja radiokanavien juontajiksi tai sosiaalisen median pariin.

Teknologian kehitystä ei voida koskaan ohittaa, kun puhutaan median tai journalismin murroksesta. Merja Helle (2009, 102) on tutkinut Helsingin Sanomien vuonna 1996 käyttöönotettavan uuden sivuntaitteknologian vaikutusta organisaatioon ja työnkuvaan. Helteen mukaan tärkeimmäksi kehittämiskohteeksi uudistuksen yhteydessä nousi journalistisen sisällön painopisteiden muutos. Uuden järjestelmän myötä käyttöön otettiin myös liuta muita uudistuksia. Toimituksen sisäisten osastojen rajoja hälvennettiin ja taittajat tuotiin osaksi yhteistoimitusta, jotta toimittajat ja taittajat voisivat keskustella yhdessä lehden sisällöstä ja ulkoasusta. (Helle 2009, 103.)

Helsingin Sanomien muutoslaboratorion kehitystyössä syntyi uusi journalistinen suuntaus, jota kutsuttiin nimellä yhteiskunnallinen journalismi. Sen perusajatus on, että yhteiskunnallista päätöksentekoa tulisi katsoa kansalaisten näkökulmasta ja ottaa huomioon päätösten vaikutus lukijoiden arjessa elämässä. Tämä tarkoitti uudenlaisten juttutyyppeiden luomista, näkökulmien laajentamista ja työn uudelleen organisoimista. (Helle 2009, 105–106.) Tämänkaltaisen sisällöllinen muutos on näkynyt myös politiikan journalismissa. Ennen uutisoitiin millintarkasti eduskuntatyöstä ja lakien säätämisestä, nykyään maan johtavista poliitikoista tehdään henkilökuvia ja heidän yksityiselämänsä puidaan lehtien palstoilla. Poliitikot ovat nykyään julkkiksia, ja heidän yksityisyyden suojansa on alentunut.

3.2.1 Moniosaaajien markkinat

Puhuttaessa journalistisen työnkuvan muutoksesta esiin nousevat lähes poikkeuksetta toimittajien työlle asetetut uudet vaatimukset. Tämän päivän journalistien tulisi olla kaikkien alojen ammattilaisia samalla, kun toimituksista katoaa ammattinimikkeitä toistensa perään (Kolari 2009, 151). Pelkkä kirjoitettu juttu ei enää nykyään riitä, vaan aiheesta on pystyttävä tekemään kiinnostava juttu printtilehden lisäksi verkkoon ja joissain tapauksissa myös radioon tai televisioon. Lisäksi tämä sama juttu pitäisi onnistua markkinoimaan sosiaalisessa mediassa kiinnostavalla tavalla, jotta ihmiset klikkaisivat sen auki ja lukisivat sen.

Uutena ilmiönä mediamarkkinoille on saapunut 1990-luvun lopulla tuottajan työnimike (Kolari 2009, 150). Lähes jokaisesta toimituksesta löytyy nykyään tuottaja, monesti jopa useita. Tuottajan tehtävä on kehittää lehteä asiakasystävällisempään suuntaan. Tuottaja operoi ikään kuin toimittajan ja markkinoijan työn välimaastossa. Tuottajien tulon myötä toimittajien ammatti-identiteetin käsitys on laajentunut. (Kolari 2009, 153–157.) Tuottaja on nykyään myös usein ensimmäinen askel, kun toimittaja haluaa edetä urallaan. Monet uutispäällikötkin tunnetaan nykyään uutistuottajien nimikkeellä (Kolari 2009, 150).

Toimittajan on siis parhaassa tapauksessa hallittava kirjoittamisen lisäksi sähköisen toimitusjärjestelmän käyttö, valo- ja videokuvaus, ääni- ja videomateriaalin editointi, sosiaalisen median käyttö, markkinointi ja kiinnostavan uutiskärjen laadinta. Tämä yhdistettynä alati kasvavaan kilpailuun heikentää helposti vanhojen ja kokeneiden toimittajien asemaa organisaatiossa (Kolari 2009, 159). Raudanlujimmat ammattiosaaajat säilyttävät erikoistoimittajan statuksensa, mutta seuraavana listalla olevien palli heiluu rajusti. Kolarin (2009, 161) mielestä avain onneen toimittajan työssä on tänä päivänä oman osaamisen kehittäminen ja myönteinen suhtautuminen muutokseen.

3.2.2 Blogeista Twitteriin

Internetin ottaessa yhä vahvempaa jalansijaa kansalaisten arjessa yleistyivät myös interaktiiviset vuorovaikuttamisen välineet, joista ensimmäisiä olivat erilaiset blogit. 2000-luvun alussa blogit olivat vielä yksityishenkilöiden henkilökohtaiseen viestintään valjastettuja ja parhaimmillaankin vain kansalaisjournalismiin rinnastettavaa sisältöä. 2000-luvun edetessä yleistyivät eri medioiden ja toimittajien ylläpitämät blogit (Pitkänen 2009a, 123).

Politiikan toimittajat alkoivat yksi toisensa perään bloggaamaan ajankohtaisista asioista, erityisesti vaaleista. Bloggeilla oli kaksi erityispiirrettä, mikä auttoi niiden suosion kasvuun: vapaamuotoisuus ja vuorovaikutteisuus. Ne tarjosivat mahdollisen käyttää vapaampaa tyyliä kuin perinteisillä julkaisualustoilla, ja kommentointimahdollisuus mahdollisti yleisön osallistumisen käytävään keskusteluun. Jopa poliitikot itse osallistuivat blogien kommenttiketjuissa käytävään keskusteluun. (Pitkänen 2009a, 123.)

Juuri tämä interaktiivisen keskustelun mahdollisuus toi politiikan, toimittajat ja poliitikot lähemmäksi kansaa. Kyse ei ollut vain ylhäältä alas kerrotuista yksipuolisista mielipiteistä, toisin kuin kolumneissa, kommentteissa ja pakinoissa. Blogit avasivat foorumin uudenlaiselle poliittiselle keskustelulle. Kaikki toimittajat eivät kuitenkaan blogeista innostuneet, vaan osa suhtautui niihin jopa kielteisesti ja koki blogit resurssien haaskaamiseksi (Pitkänen 2009a, 124–125).

Myös poliitikot haistoivat viestintäkanavan, jonka kautta pystyi puhumaan suoraan kansalle ilman välikäsiä. Tämä johti siihen, että toimittajat kautta linjan alkoivat siteeraamaan uutisissaan poliitikojen blogikirjoituksia (Pitkänen 2009a, 128–131). Jo kymmenen vuotta sitten voitiin todeta, että internet tulee jatkossa olemaan yhä keskeisempi toimintaympäristö politiikan toimittajille (Pitkänen 2009a, 132). Nyt voidaan todeta, että tuo ennuste ei olisi voinut olla paljokaan osuvampi.

Tänä päivänä blogit ovat jo lähes taakse jäänyttä elämää, mutta internetissä käytävä poliittinen keskustelu ei. Sosiaalisen median mikroblogipalvelu Twitter on saavuttanut 2010-luvulla aseman poliittisen keskustelun keskeisenä foorumina. Twitter eroaa merkkimäärärajoituksensa lisäksi perinteisistä blogeista sillä, että se perustuu vielä vahvemmin ihmisten väliseen vuorovaikutukseen. Keskustelu ei ole välttämättä sidoksissa tiettyyn julkaisuun, vaan sitä voidaan käydä myös erilaisen aihetunnisteiden alla. Keskustelua käydään niin poliitikkojen, toimittajien kuin kansalaistenkin kesken – yhdessä ja erikseen. Toimittajat tekevät Twitterissä myös uutishankintaa, kuten he tekivät jo blogien valtakaudella.

3.3 Uudet uutiskärjet

Politiikan journalismin käsite on laajentunut, ja sen määrittäminen on tullut hankalammaksi. Poliitiikan toimittajien yhdistyksen säännöissä politiikan journalismi määritellään eduskunnan,

valtioneuvoston, puolueiden, työmarkkinajärjestöjen ja Euroopan unionin sekä näihin läheisesti liittyvän muun yhteiskunnallisen toiminnan raportoinniksi (Politiikan toimittajat, viitattu 20.4.2019). Jukka Vahdin (2017, 13–14) mielestä tämä määritelmä on suppea ja hankala, sillä pelkästään näitä instituutioita seuraamalla on hankalaa muodostaa kokonaiskuvaa siitä, miten ja mihin poliittista valtaa käytetään. Lisäksi Vahti huomauttaa, että politiikan toimittajien tontille on entistä enemmän tuntoa, ja kysyy, missä menee politiikan ja talouden raja.

3.3.1 Viihde, kamppailu ja räväkät persoonat

2000-luvulla politiikan uutisten keskiössä ovat yhä useammin henkilöt. Vielä tarkemmin: kiinnostavat henkilöt. Mari K. Niemi käy artikkelissaan läpi sosialidemokraattien vuoden 2008 puheenjohtajakisaa. Eero Heinäluoman yllättävä eroilmoitus sai median aluksi takajaloilleen, mutta yhdeksän ehdokkaan ilmoittautuminen kisaan mukaan muutti kevään ennalta suurimmaksi arvioidun media-tapahtuman tylsäksi pakkopullaksi (Niemi 2009b, 150–151). Ehdokkaat eivät olleet millään tapaa kiinnostavia, eivätkä heidän näkemyksensä eronneet riittävästi toisistaan (Niemi 2009b, 154–155).

Puheenjohtajakisan tasapaksuus johti siihen, että ehdokkaita arvioitiin mediassa heidän pukeutumisensa, olemuksensa sekä esiintymisensä perusteella, ja heidän poliittiset mielipiteensä jäivät selvään sivuosaan. Uutisoitua verrattiin missikilpailuun ja koiranäyttelyyn, jossa parhain ominaisuus varustettu valioyksilö valitaan voittajaksi. (Niemi 2009b, 152.) Vallan vahtikoira on muuttanut vaivihkaa karvojaan pörhisteleväksi näyttelypuudeliksi.

Vuoden 2000 perustuslakiuudistuksen myötä syntyi ilmiö, jota kutsutaan pääministerivaaleiksi (Pernaa & Niemi 2009, 11). Eduskuntavaalien voittajapuolueen puheenjohtajasta tulee erittäin suurella todennäköisyydellä pääministeri. Tämä on noussut 2000-luvulla vaalien johtavaksi teemaksi, joka näkyy muun muassa television ja radion vaalitentteissä. Puolueiden, erityisesti suurimpien puolueiden, puheenjohtajat ovat keskeisessä roolissa vaalitaistossa. Vuoden 2019 eduskuntavaalien alla MTV järjesti poikkeuksellisen vaalitentin, johon oli kutsuttu kannatusmittausten perusteella viiden suurimman puolueen puheenjohtajat. Ohjelma oli nimeltään ”pääministeritentti”. Jo tuolloin tiedettiin, että yksi näistä viidestä puheenjohtajasta tulisi nousemaan Suomen seuraavaksi pääministeriksi.

Nykyään politiikasta uutisoidaan samaan tapaan kuin urheilusta. Kyse on jatkuvasta valtataistelusta, jossa toiset voittavat ja toiset häviävät. Erityisesti eduskuntavaaleja edeltävät kuukaudet ovat kuin politiikan runkosarja, jossa kaikki mittelevät toisiaan vastaan, mutta sarjakärjen taivalta seurataan huomattavasti tarkemmin kuin jumbojoukkueiden kamppailua. Turnaus huipentuu vaalien jälkeen pelattavaan playoff-sarjaan, jossa runkosarjan parhaat suuntaavat hallitusneuvotteluihin. Lopulta pääministeri nostaa pokaalin ilmaan ja hallituskumppanit pukevat ministerimitalit kaulaan.

Joukkueurheilusta tuttu tapa ruotia pelin jälkeen pelaajien onnistumiset ja epäonnistumiset on rantautunut myös politiikkaan. Iltalehti jopa julkaisi urheilusivuilta tutun leijonat ja lampaat -analyysin edellä mainitusta MTV:n pääministeritentistä. Siinä Iltalehden politiikan toimittajat laativat raportin keskustelun kulusta ja arvioivat puheenjohtajien suoritukset. (Parkkonen 2019, viitattu 20.4.2019.)

Mari K. Niemi käyttää tästä ilmiöstä nimitystä ”horse race -uutisointi”. Niemi vertaa politiikan uutisointia tosi-tv-formaatteihin, jotka hyödyntävät ihmisten kiinnostusta voittajiin ja häviäjiin sekä kamppailun kautta seulottaviin sankareihin. Poliittisten kilpailutilanteiden seuraaminen on hänen mukaansa tärkeä osa tiedonvälitystä. Niemi kuitenkin kyseenalaistaa sen, mitä hyötyä kansalaiselle on gallupien tuloksista, ellei hän tunne ehdokkaiden poliittisia mielipiteitä ja ratkaisuvaihtoehtoja. (Niemi 2009b, 153.) Kamppailu ja vastakkainasettelu on kiinnostavaa, mutta kokonaisvaltaisen ja rehellisen journalismin nimissä on tärkeää tuoda esille myös henkilöiden mielipiteitä. Voidaan toisaalta kysyä, kiinnostavatko pelkät mielipiteet enää nykypäivänä keskivertokuluttajaa, joka on tottunut vastaanottamaan viihteellistä sisältöä oikealta ja vasemmalta.

3.3.2 Skandaalit uutisoinnin keskiössä

2000-luvulla valtakunnallinen politiikan uutisointi on alkanut muistuttaa juorulehdistöä. Mari K. Niemi (2009a, 180) jakaa poliittiset skandaalit kolmeen ryhmään: seksiskandaaleihin, taloudellisiin väärinkäytöksiin ja vallan väärinkäytöksiin. Hän on artikkelissaan käyttänyt esimerkkeinä kevään 2008 skandaaleja. Äkkiä voisi ajatella noiden tapahtumien olla vanhentuneita ja unohtuneita, mutta oikeasti asia on päinvastoin: Nuo tapahtumat olivat ennakkotapauksia siitä, mihin suuntaan suomalainen politiikka ja journalismi on menossa. Yhä tänäkin päivänä säännöllisin väliajoin viitataan Ilkka Kanervan puutarhahommiin tai Matti Vanhasen pääministerikauden suhdekuvioihin.

Vaikka tapaukset ovat jo yli kymmenen vuotta vanhoja, on niissä nähtävissä selviä yhteyksiä nykypäivän tapahtumiin. Jo tuolloin eduskunnassa tapahtunutta häirintää tutkittiin, siitä puhuttiin, nimiä julkistettiin ja siihen puututtiin. Silti – vuosikymmen myöhemmin – mikään ei vaikuta muuttuneen. Perussuomalaisten kansanedustaja Teuvo Hakkarainen sai vastikään tuomion pahoinpitelystä ja seksuaalisesta ahdistelusta, kun hän pikkujoulujen yhteydessä suuteli väkisin kokoomuslaista kollegaansa Veera Ruohoa (Yleisradio 2019, viitattu 21.4.2019). Vihreiden entinen puheenjohtaja Touko Aalto erosi vaimostaan pian puheenjohtajaksi valitsemisensa jälkeen ja jäi samalla julkisesti kiinni pettämisestä (Särkkä 2017, viitattu 21.4.2019). Puolta vuotta myöhemmin Aalto kuvattiin ruotsalaisella homoklubilla läimimässä miestä takapuolelle (Koskinen 2018, viitattu 21.4.2019).

Yleensä skandaalit, olivat ne sitten mitä tahansa, henkilöityvät tiettyihin toimijoihin. Puolueet pyrkivät lakaisemaan skandaalit maton alle antamalla väärin käyttäytyneelle toimijalle rangaistuksen ja irtaantumalla siten skandaalin keskiöstä. Usein skandaalit johtavat poliitikon eroamiseen tehtävästään ja henkilökohtaiseen häpeärangaistukseen. Median on totta kai vallan vahtikoirana otettava selvää väärinkäytöksistä ja uutisoitava tapahtumien kulusta, mutta vaikuttivatko Ilkka Kanervan yksityiselämän naissuhteet todella hänen kykyynsä toimia Suomen valtion ulkoministerinä? Oliko Touko Aallon avioero ja salasuhte relevantti asia hänen puheenjohtajana toimimisensa kannalta. Onko politiikan toimittajista tullut viihdetoimittajia vain siksi, etteivät kansalaiset enää kiinnostu politiikasta yhteisten asioiden näkökulmasta, vaan henkilökohtaisten paljastusten kautta? Aliarvioiko media kansalaisia vai kansalaiset politiikkaa?

4 TUTKIMUSMENETELMÄ

Opinnäytetyössäni tutkin, miten suomalaisen politiikan toimittajan työnkuva on muuttunut ja kehittynyt 2000-luvulla. Rajasin aiheen koskemaan työnkuvaa, sillä journalismin murrosta ja politiikan muutosta on mielestäni tutkittu jo kyllästymiseen saakka. Aikajakson rajaaminen 2000-lukuun yhäältä sisällyttää mukaan internetin kasvun, mutta toisaalta jättää ulkopuolelle 1990-luvun rajuimmat muutokset, joista niin ikään löytyy tutkimuksia roppakaupalla.

Lähestyin tutkimuskysymystä laadullisesta näkökulmasta. Valitsin tutkimusmenetelmäksi haastattelun, sillä se on minulle toimittajana luontainen ja mielekäs tapa toimia ja tehdä tutkimusta. Koska tutkimukseni koskee nimenomaan politiikan toimittajien työnkuvan muutosta, en näe muuta tapaa tutkia asiaa kuin haastatteleamalla tämän alan kokemusasiantuntijoita – politiikan toimittajia.

4.1 Teemahaastattelu

Valitsin tutkimusmenetelmäksi puolistrukturoidun teemahaastattelun, sillä halusin kuulla ja kertoa politiikan toimittajien omia kokemuksia heidän työnkuvastaan ja sen muutoksesta. Strukturoitu haastattelu ei ollut vaihtoehto, sillä se ei anna mahdollisuutta käsitellä tutkimuksen aihetta kovinkaan laajasti. Strukturoidussa haastattelussa kysymysten määrä ja järjestys on ennalta asetettu, eikä minulla ole tarvetta käsitellä aineistoa kvalitatiivisesti, joten strukturoitu haastattelu ei ole tähtäkään syystä perusteltu (Hirsjärvi & Hurme 2008, 45).

Aluksi harkitsin strukturoimatonta eli avointa haastattelua. Hirsjärvi ja Hurme (2008, 45) nimittävät strukturoimatonta haastattelua syvähaastatteluksi, jossa haastattelijan tarkoitus on syventää haastateltavien vastauksia ja rakentaa haastattelun jatko niiden varaan. Päädyin kuitenkin lyhyen pohdinnan jälkeen käyttämään menetelmänäni teemahaastattelua, jotta hankitun aineiston käsittely ja vertailu helpottuisi.

Puolistrukturoidun haastattelun määritelmä vaihtelee, mutta olennaista Hirsjärven ja Hurmeen (2008, 47) mukaan on, että jokin haastattelun näkökohta on lyöty lukkoon, muttei kaikkia. Haastattelu etenee yksityiskohtaisten kysymysten sijaan ennalta valittujen teemojen varassa, mikä antaa

tutkijalle vapauksia haastattelun suhteen ja tuo haastateltavien äänen kuuluviin (Hirsjärvi & Hurme 2008, 48). Samalla haastattelutilanne on kuitenkin johdonmukainen ja tarkkaan harkittu.

4.2 Haastateltavien valinta

Valitsin haastateltavikseni neljä politiikan toimittajaa, joiden ura ja taustat olisivat keskenään mahdollisimman erilaisia. Pysin olemaan haastateltavien valinnassa mahdollisimman tasa-arvoinen. Etsin eri-ikäisiä politiikan toimittajia erilaisista medioista ja siten, että molemmat sukupuolet tulisivat edustetuiksi tutkimuksessa. Hain myös eri tavalla ansioituneita ja profiloituneita toimittajia.

Syyinä mahdollisimman laajalle asiantuntijapohjalle on uskomukseni, että työnkuva ja journalismin murros on vaikuttanut eri tavoilla eri puolilla mediakenttää. Naistoimittajilla saattaa olla erilaiset kokemukset työstään ja sen muutoksista kuin miestoimittajilla. Vastaavasti pitkäaikainen politiikan toimittaja kokee todennäköisesti työnsä ja sen nykytilan hyvin erilaisena kuin vasta työnsä aloittanut nuori toimittaja. Työskentelykulttuuri esimerkiksi Yleisradiolla ja iltapäivälehdissä eronnee paljon toisistaan, ja vapaana toimittajana työskentely on aivan oma maailmansa.

Pohdin myös vaihtoehtoa ottaa mukaan poliittisesti sitoutuneiden lehtien toimittajia, sillä heillä voi olla niin ikään erilainen käsitys alasta. Totesin sen kuitenkin olevan tutkimuksen lopputuloksen kannalta epärelevanttia. Halusin tutkimukseni olevan mahdollisimman objektiivinen ja riippumaton.

4.3 Haastatteluteemat

Haastattelujen teemat rakentuvat hyvin vahvasti toimittajien työhistorian ja työnkuvan ympärille. Minua kiinnostavat muun muassa haastateltavien taustat: kuinka he päätyivät alalle, mitä he ajattelivat alasta aloittaessaan työssään ja miten käsitys on muuttunut vuosien varrella. Lisäksi minua kiinnostaa, millä tavalla heihin suhtaudutaan poliitikkojen suunnalta, millä tavoin heihin on yritetty vaikuttaa, miten he hankkivat uutisensa ja millaisia heidän henkilökohtaiset suhteensa ovat politiikkoihin.

Halusin haastatella mahdollisimman eri-ikäisiä ja eri sukupuolta edustavia toimittajia, sillä hypoteesini oli, että edellä mainituissa kysymyksissä on suuria henkilökohtaisia kokemuseroja. Minua myös kiinnosti, millä tavalla eri toimittajat ovat suhtautuneet digitalisaation mukana tuomiin uudistuksiin.

Jokaiseen edellä mainittuun teemaan liittyy olennaisena osana kysymys siitä, miten asiat ovat muuttuneet. Erityisesti minua kiinnostivat internetin ja sosiaalisen median mukanaan tuomat muutokset.

4.4 Aineiston kerääminen ja käsittely

Haastattelin tutkimustani varten neljä politiikan toimittajaa. Haastatteluista kolme toteutin kasvotusten ja yhden puhelimitse. Haastattelut kestivät neljästäkymmenestä minuutista hieman yli tuntiin. Noudatin laatimaani teema- ja kysymysrunkoa, mutta jokaiselle haastatellulle esitin keskustelun lomassa myös personoituja jatkokysymyksiä sen mukaan, mitä asioita he vastauksissaan painottivat. Haastattelukysymykset ovat tämän opinnäytetyön lopussa liitteenä (liite 1).

Litteroin haastattelut tallenteiden perusteella ja lajittelin aineiston teemoittain. Etsin haastateltavien kertomuksista vastauksia tutkimuskysymykseeni ja argumentteja hypoteeseilleni puolesta ja vastaan. Jäsentämällä haastattelut teemoittain löysin helposti yhtenevät mielipiteet ja toteamukset, mikä helpotti tulosten analysointia ja nopeutti tutkielman saattamista loppuun. Toivoin saavani paljon tarinoita, muisteloita ja käytännön esimerkkejä, joiden avulla tutkimus on mielekäs ja havainnollistava niin tekijälle kuin lukijalle. Näitä myös sain, mutta haastateltavat olivat vastauksissaan hyvin erilaisia. Toiset innostuivat tarinoimaan enemmän kuin toiset.

4.5 Haastateltavien esittelyt

Tutkimukseeni haastattelin neljää politiikan toimittajaa, joista kolme on miehiä ja yksi nainen. Valikoin haastateltavani heidän edustamansa median, julkisuusprofiilin ja henkilöbrändin perusteella. Pyrin luomaan haastateltavien valinnalla mahdollisimman laajan otannan suomalaisesta politiikan journalismin kentästä.

4.5.1 Teemu Muhonen – Helsingin Sanomat

Teemu Muhonen, 28, on Helsingin Sanomien politiikan ja talouden toimituksen eduskuntatoimittaja. Hän on koulutukseltaan journalistiikan kandidaatti Tampereen yliopistosta. Aiemmin hän on työskennellyt Ilta-Sanomissa, Taloussanomissa ja Voima-lehdessä. Lisäksi hän on kirjoittanut

toimittaja ja käsikirjoittaja Jari Hanskan kanssa eläkejärjestelmää käsittelevän kirjan Eläketurma (2016).

Muhonen on ollut alalla vasta muutaman vuoden ajan, ja politiikan toimittaja hänestä tuli virallisesti vuoden 2019 alussa, kun hän aloitti Helsingin Sanomien eduskuntatoimittajana. Hänen kiinnostuksensa suuntautui alun perin talousjournalismin puolelle, mutta hän kertoo ymmärtäneensä hyvin pian, että kaikki talouden isot aiheet ovat kiinteästi sidoksissa politiikkaan. Muhosen mukaan hänestä tuli politiikan toimittaja useiden sattumien kautta.

Teemu Muhosen valitsin haastateltavakseni hänen nuoren ikänsä takia. Hän työskentelee suuressa ja arvostetussa organisaatiossa, mutta on tullut alalle vasta tällä vuosikymmenellä. Ajattelin hänellä olevan tuoretta näkemystä siitä, mitä politiikan toimittajan arki on ja millaista alalle on tulla nykypäivänä.

4.5.2 Maria Stenroos – Yleisradio

Maria Stenroos, 44, on politiikan toimittaja Yleisradion uutisten ja politiikan osastolla. Hän on koulutukseltaan yhteiskuntatieteiden maisteri Tampereen yliopistolta. Pääaineenaan hän opiskeli tiedotusoppia. Lisäksi hän on opiskellut Eurooppa-opintoja Belgiassa. Stenroos on työskennellyt koko työuransa ajan Ylellä eri tehtävissä. Hän on työskennellyt vakituisesti vuodesta 1998 alkaen, mutta politiikan toimittajana hän aloitti vasta vuonna 2012.

Stenroos on työskennellyt uransa aikana muun muassa Yleisradion Brysselin kirjeenvaihtajana. Hän on koko ajan hakeutunut määrätietoisesti politiikan toimittajaksi. Hän kertoo olleensa aina kiinnostunut politiikasta ja teki myös gradunsa politiikan journalismista. Stenroos on Poliitiikan toimittajat ry:n istuva puheenjohtaja.

Maria Stenroosin valitsin hänen pitkän ja monipuolisen työkokemuksensa vuoksi. Hän on työskennellyt koko uransa ajan valtionrahoitteisen Yleisradion palveluksessa, jonka työskentelykulttuurin ja sisällön uskon eroavan monin tavoin kaupallisesta mediasta. Ajattelin Stenroosilla olevan naisena myös tasapainottavaa näkemystä siihen, näkyvätkö sukupuoliroolit politiikan toimittajan arjessa.

4.5.3 Pekka Ervasti – Freelancer

Pekka Ervastian, 64, ansioluettelo on pitkä. Tällä hetkellä hän työskentelee freelancer-toimittajana ja kirjoittaa muun muassa kolumneja politiikasta Suomen Kuvalehteen ja Maaseudun Tulevaisuuteen. Pitkän uran tehneen Ervastian edellisiä työpaikkoja ovat Yleisradio, Suomen Kuvalehti, Nelosen uutiset, Ilta-Sanomat, Helsingin Sanomat ja Koillissanomat.

Ervasti on käynyt Sanomien toimittajakoulun ja opiskellut Etelä-Dakotan osavaltion yliopistossa. Poliitiikan toimittaja Ervastista tuli vuonna 1985, kun hän aloitti Helsingin Sanomien eduskuntatoimittajana. Ervastille oli jo nuorena selvää, että hänestä tulee toimittaja. Poliitiikan pariin hän kuitenkin päätyi sattumalta. Sitä ennen hän piti politiikan journalismia tylsänä, mitä se hänen mukaansa todella olikin vielä 1980-luvulla.

Pekka Ervasti valikoitui tutkimukseen hänen mittavan kokemuksensa ansiosta. Ervasti on työskennellyt lähes kaikilla Suomen mediakentän tasoilla ja keskeisimmillä työnantajilla: sanomalehdessä, televisiossa, aikakauslehdessä, iltapäivälehdessä ja vapaana toimittajana. Ervastilla on myös valtava määrä tietoa ja näkemystä politiikasta ja politiikan journalismista yli kolmenkymmenen vuoden ajalta.

4.5.4 Timo Haapala – Ilta-Sanomat

Timo Haapala, 54, kuuluu Ervastian ohella politiikan toimittajien konkarikastiin. Ilta-Sanomien näkökulmatoimituksessa politiikan erikoistoimittajana työskentelevällä Haapalalla on taustallaan Tampereen yliopiston toimittajatutkinto sekä laudatur-tason opinnot yhteiskuntatieteistä ja tiedotusopista. Ennen nykyistä tehtäväänsä hän on työskennellyt MTV:llä, Ilta-Sanomilla, Kalevassa ja Ruotuväki-lehdessä. Hänet tunnetaan myös nimimerkillä Setä Arkadia, jolla hän kirjoittaa Ilta-Sanomiin säännöllisen epäsäännöllisesti.

Poliitiikan toimittaja Haapalasta tuli vuonna 1990. Hän on ollut aina kiinnostunut politiikasta ja sanoo seuranneensa sitä niin kauan kuin muistaa. Ura politiikan toimittajana oli hänelle selvä alusta alkaen.

Haapalan kohdalla painoi kokemuksen ohella hänen vahva ja kantaaottava esiintyminen sosiaalisessa mediassa. Haapala on ottanut tehokkaasti haltuun Twitterin suomen uuden ulottuvuuden, vaikka onkin niin sanottu vanhan liiton mies. Haapala kirjoittaa nykyään lähes pelkästään mielipide- ja näkökulmatekstejä, ja hän on brändännyt itsensä tehokkaasti.

5 TULOKSET

Haastattelemani toimittajat ovat profiililtaan ja taustoiltaan hyvin erilaisia. Toisille oli alusta asti ollut selvää, että heistä tulee politiikan toimittajia. Toiset taas päätyivät alalle vahingossa ja ovat jopa ajatelleet, etteivät ikinä koskisi politiikkaan. Heitä kaikkia kuitenkin yhdistää haastattelujen perusteella vahva ammatti-identiteetti, puolueettomuus, rohkeus ja rakkaus lajiin. Nämä ominaisuudet ovat kulkeneet heidän mukanaan työuran alusta asti tähän päivään saakka.

Haastatteluissa korostui omien lähteiden ja verkostojen merkitys, median raju murros ja tietynlainen henkilökohtainen vaatimattomuus. Oma työ koetaan kyllä merkitykselliseksi ja median valta tiedostetaan, mutta kukaan haastateltavista ei koe itseään vallankäyttäjäksi. He tekevät työnsä perusteellisesti, mutta yleisöä varten. He eivät koe tarvetta hankkia henkilökohtaista gloriaa tekemisistään.

Pääasiallisesti he ajattelevat, että politiikan journalismin kovin ydin eli vallankäyttäjien toimista tiedottaminen ja politiikan analysoiminen ei ole viime aikoina muuttunut, ja tuskin tulee muuttumaankaan. Journalismi kokonaisuutena, politiikan journalismi sen mukana, on kuitenkin muuttanut muotoaan rajusti. Haastateltavat ovat huolissaan hyvin erilaisista asioista, mutta pääasiassa he suhtautuvat muutokseen positiivisesti, vaikka se onkin pakon sanelemaa. Tai ehkä juuri siksi.

5.1 Työnkuva on laajentunut, mutta painopiste pysynyt samana

Haastatteluissa nousivat esiin tutut muutoksen teemat kuten resurssien vähentyminen sekä eri välineiden ja kanavien lisääntyminen. Enää varsinkaan nuoremmilla toimittajilla ei usein riitä, että osaa kuunnella ja kirjoittaa, vaan erilaisia ilmaisutapoja ja teknisiä välineitä on osattava käyttää ja hyödyntää tehokkaasti. Uuden opettelu ja saman jutun tekeminen moneen eri välineeseen vie aikaa itse työltä: verkostoitumiselta ja asioihin perehtymiseltä. Toisaalta teknologian kehitys on myös monipuolistanut uutisointitapoja, minkä voi kokea mielekkäänä asiana niin toimittajan kuin yleisönkin kannalta.

Kirjottamisen lisäksi meillä on keväällä ollut kaikennäköistä projektia. Vaaliraporttia tehtiin kollegan kanssa kolme viikkoa ennen vaaleja. Se oli ikään kuin sellainen nonstop-liveseuranta verkossa. Päivittyvä artikkeli, jota päivitettiin kolmen viikon ajan ikään kuin pienillä

uutisilla vaalikeskusteluista. Teimme myös joka päivä podcastin siihen ja lisäksi someen jotain kamaa. Sen lisäksi olen tehnyt live-lähettyksiä, nykyisinhän niin Hesarilla kuin muillakin perinteisillä printtimedioilla, on myös paljon enemmän kuvapuolta siinä mielessä. Olen tehnyt Eduskunta- ja Säätytalolta live-lähettyksiä, jotka on näytetty verkkosivuilla. (Teemu Muhonen.)

Kukaan haastateltavista ei kuitenkaan koe työtään raskaaksi. Kaikki ovat hakeutuneet alalle enemmän tai vähemmän omasta tahdostaan ja tekevät tällä hetkellä juuri sitä työtä, mistä nauttivat eniten. Työ- ja vapaa-ajan sekoittumisen kestäminen on helpompaa, kun työhön pystyy suhtautumaan tietyllä tapaa myös harrastuksena.

5.1.1 Samassa ajassa on pystyttävä tekemään enemmän

Työtahti on internetin myötä kiristynyt, ja sen ovat havainneet myös kaikki haastateltavat. He kantavat huolta resurssien riittävydestä ja toimittajien jaksamisesta. Vaikka he korostavat, ettei politiikan toimittajan työ ole kahdeksasta neljään työpöydän ääressä istumista, ajaa tunnollinen ja perusteellinen työnteko ja asioiden aktiivinen seuraaminen usein tekemään pitkiä päiviä aamusta iltaan.

Pekka Ervastian mukaan nykyjournalismissa yksi erityisen ikävä suuntaus on, että ”toimittajaressukat” joutuvat yhä useammin hoitamaan tehtäviä, joihin aiemmin on ollut käytössä omat ammattilaishenkilöt. Esimerkkeinä hän nostaa tekniseen puoleen liittyvät tehtävät kuten kuvauksen ja äänityksen. Hänen mukaansa journalismin taso laskee, koska yksi henkilö ei pysty hoitamaan kaikkia asioita yksin.

Kun olin Hesarin politiikassa, niin herrajumala, siellä oli pitkälti toistakymmentä politiikan toimittajaa. Siellä oli herrasmiesmäisesti jaettu puolueet, oli erikoistuttu eri puolueisiin. Oli kolme työmarkkinatoimittajaa, jotka seurasivat vain työmarkkina-asioita. Nythän tällaiseen ylellisyyteen ei ole ollenkaan varaa. Kaikki tekee kaikkea ja vetää siellä tukka putkella. Deadline on koko ajan päällä, koska on verkko. (Pekka Ervasti.)

Tietysti netti oli se suuri muutos joka paikassa, mutta se on muuttunut myös niin, että siitä kun olen aloittanut kotimaantoimittajana ja välillä ollut politiikassa, niin silloin oli erikoistuttu eri välineisiin. Mutta sitten tuli se, että kaikki tekee ihan kaikkea ja on hallittava kaikki kolme välineitä. Yleensä samassa ajassa, missä ennen tehtiin tv-juttu, nyt tehdään myös netti ja yleensä myös joku radiosuora. Sisällönhankintaan käytettävä aika on vähäisempi kuin ennen ja välineisiin lykätään enemmän erilaisia muotoja. (Maria Stenroos.)

Moniossaajien markkinat ovat siis tosiasia media-alalla, myös politiikan journalismissa. Nykyään kouluissa opetetaan yhä monimediallisempaa työtä, mikä varmasti tasapainottaa empiiristä kokemuksesta työn kuormittavuudesta tulevaisuudessa, kun alasta annetaan jo valmiiksi realistinen kuva. Alalla pidempään olleet ovat nähneet ajan, kun resursseja oli valtavasti enemmän käytettävissä, joten heidän kokemuksensa on luonnollisesti aivan erilainen nuorempaan polveen verrattuna.

5.1.2 Verkostot ovat tärkeä osa työtä

Politiikan toimittajan arkea ja työtahtia määrittää edelleen eduskunnan toiminta, mutta eduskunnassa istutaan vähemmän kuin aiemmin. Siellä oleminen ja näkyminen koetaan kuitenkin edelleen hyvin tärkeänä, jotta pysyy kartalla politiikan arjen käänteissä. Ensiarvoisinta on kuitenkin pitää verkostoja yllä ja tutustua laajasti eri puolueiden vaikuttajiin ja taustavaikuttajiin.

En ole koko aikaa Eduskuntatalolla. Luulen, että se on sellainen suuri kulttuurin muutos, että aiemmin siellä oltiin enemmän. Menin (hallitusneuvottelujen aikaan) käymään Eduskunta- tai Säädytälöä, kun sieltä tarvitsi hakea jotain tiettyä. Kommentteja tai jotain. Aika paljon teen ihan työpöydän äärestä. (Teemu Muhonen.)

Kyllä minä siellä eduskunnassa edelleen pyörin, vaikka työnantaja on vaihtunut. Talikko on vaihtunut, mutta samalla tunkiolla kaivan edelleen. Eduskunta on minun mielestäni se, missä pitää olla paikalla. – – En ole semmoinen niin sanottu liimapersetoimittaja, joka istuu toimituksessa, selaa nettiä ja katsoo, tai jolla on tietty teoria asioista ja lähtee sinne hakemaan sille ikään kuin vahvistusta tai selkoa. (Pekka Ervasti.)

Kaikkien haastateltavien puheissa nousi selvästi esiin myös, ettei politiikan toimittajan työ ole perinteisiin työaikoihin sidottua. Poliitiikan tapahtumat tapahtuvat politiikan ehdoilla, päivät venyvät monesti pitkiksi ja myös verkostoitumiselle on jätettävä aikaa.

Jos panet toimituksen oven kiinni kello 16–17 välisellä ajalla, niin työ seuraa mukana niin kauan kun kännykkä on taskussa. Eihän tässä mitään järkeä ole, mutta kun tähän on tottunut. Minulla tulee 30-vuotistaitelijaura kohta, ja olen tottunut aina siihen, että ei tämä saanele vuorokauden aikoja. Et sä voi lopettaa seurantaa siihen, kun työpäivä päättyy tai siihen kun se alkaa. Totta kai pidän yhteyksiä koko ajan ja tapaan ihmisiä. (Timo Haapala.)

Työpäivät siis venyvät, koska kontakteja on pidettävä yllä vapaa-ajallakin. Poliitiikkaa tehdään myös normaalin työpäivän ulkopuolella, joten politiikan toimittajankin on eletävä samassa rytmissä. Kyse ei siis ole mistään hurskastelusta tai ruusuilla tanssimisesta vaan raa'asta työstä, jota tehdään jatkuvasti.

5.1.3 Täysistunnot eivät ole enää kiinnostavia

Timo Haapalan mukaan eduskunnan työstä raportointi on muuttunut. Siinä missä ennen loppuviiikon sanomalehdistä sai lukea kaikki eduskunnan täysistunnoissa hyväksymät päätökset, nykyään keskitytään enemmän kansanedustajien väliseen keskusteluun ja väittelyyn, joka koetaan paikoin jopa viihdyttäväksi.

Eihän kukaan seuraa enää eduskunnan täysistuntoja, niin kuin ennen vanhaan seurattiin. Mutta sitten kyselytuntia taas seurataan paljon enemmän kuin ennen vanhaan seurattiin – nämä eduskunnan käytännöt on muuttuneet aika lailla. (Timo Haapala.)

Haapala nostaa esiin myös kasvaneen kiinnostuksen valiokuntatyöskentelyä kohtaan. Sote-uudistuksen tiimoilta erityisesti sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnassa ja perustuslakivaliokunnassa käytiin kovaa vääntöä lakiuudistuksesta, ja näitä myös seurattiin paljon tarkemmin, kuin valiokuntien työskentelyä normaalisti on seurattu.

Eduskunnan työn seuraaminen on siis siirtynyt enemmän sinne, missä on merkitystä. Poliittinen keskustelu kiinnostaa nykypäivänä huomattavasti enemmän kuin valmiit päätökset, jotka nuijitaan täysistunnoissa hallituksen enemmistön voimin läpi.

5.2 Uutishankinnan ytimessä henkilökohtaiset suhteet

Uutisten hankinnasta puhuttaessa hyvät kontaktit korostuvat edelleen. Kaikki neljä haastateltavaa nostivat henkilökohtaiset suhteet esille yhtenä tärkeimmistä, tai tärkeimpänä, politiikan uutisten hankintametoista. Haastateltavien uutishankinnassa näkyi pienimuotoinen vanhan ja uuden koulukunnan jako. Muhonen ja Stenroos painottavat enemmän oman tutkimustyön ja asioiden kaivelun merkitystä.

Olen siinä mielessä ollut vanhan liiton tyyppi, että aika paljon tiedotteita, tilastoja ja asiakirjoja itse kaivamalla ja käymällä läpi. Kyllä sen huomaa, kun tuolla eduskunnassa pyörii ja siellä on pienet piirit, niin aika nopeasti tuolla saa kontakteja. Kyllähän sieltä alkaa tulla myös uutisia. (Teemu Muhonen.)

Oikeat uutiset ovat sellaisia mitkä saan kaivettua itse – joskus vinkataan, mutta harvemmin. Usein perehdyn johonkin aihepiiriin ja soitan laajasti läpi kontaktejani ja joskus uusien henkilöitä, jotka liittyvät asiaan. Perehdyn asiakirjoihin ja sitten, kuulemani perusteella

mietin ja hahmotan sitä, mikä tässä on se uusi kulma ja valitsen näkökulman. Se on sitten se uutinen. Käytännössä siis puhumalla ihmisten kanssa. (Maria Stenroos.)

Ervasti ja Haapala sen sijaan vannovat lähes yksinomaan henkilökohtaisten lähteiden nimeen. Ervasti kiteyttää parhaiden uutisten tulevan henkilökohtaisten suhteiden kautta, ja Haapala toteaa hyvien lähteiden olevan kaiken A ja O. Tärkeimpinä lähteinä molemmat mainitsevat eri puolueiden edustajat, jotka antavat medialle tietoa omaa agendaansa edistääkseen.

Politiikkahan on kovaa taistelua ja niin sanotut vuodot ja muut ovat oikeastaan tämmöisiä suunnattuja uutisanteja – useimmiten ne on tehty vahingoittamistarkoituksessa, mutta sillä ei ole mitään väliä, jos sitä kautta saatu tieto on relevanttia ja äänestäjien sekä lukijoiden kannalta tärkeää. (Pekka Ervasti.)

Molemmat toteavat eduskunnassa verkostoitumisen ottavan aikansa, mutta sen olevan ehdottoman tärkeää pidemmällä aikavälillä. Uutishankinnan metodeissa ei varsinaisesti ole tapahtunut muutosta, vaan ihmisten välinen kommunikaatio on ollut keskiössä aina. Tekniikan kehittyminen on kuitenkin helpottanut asioita monella tapaa.

Muistan, kun yhden juhannuksen aluksen jahtasin Paavo Väyrystä – se oli jossain ministerimatalla ympäri Suomea. Soitin aina eri paikkaan, minne se oli menossa ja jätin soitto-pyyntöjä, mutta Paavo ei koskaan soittanut takaisin. Sitten illalla hyvin myöhään, joskus vartti ennen Hesarin deadlinea, sain sen kiinni Keminmaalta. Se sanoi, että ”Kuule, minäpä olen juuri aloittanut kesälomani. Soitappa Sorsan Kaleville, se on mun sijainen”, ja löi puhelimen kiinni. Jos olisi ollut nykyaikainen tekniikka käytettävissä, niin olisin saanut ministerin avustajan tai jopa ministerinkin kiinni suoraan kännykällä, ja se homma olisi hoidettu miljoona tuntia aikaisemmin pois kuljeksimasta. (Pekka Ervasti.)

Sen lisäksi, että ihmisten kontaktointi on helpottunut valtavasti, on internetin myötä olemassa olevaa tietoa huomattavasti enemmän saatavilla. Esimerkiksi tilastojen ja dokumenttien tutkiminen ja analysointi on helpottunut, koska internetin myötä ne ovat helpommin kaikkien saatavilla.

Myös sosiaalinen media nousi luonnollisesti esiin uutishankinnan yhteydessä. Ihmisten välinen kanssakäyminen ja tiedottaminen on nopeutunut ja helpottunut sosiaalisen median myötä. Tärkeintä on kuitenkin olla perillä asioista ja käyttää niitä välineitä, mitä kulloinkin on saatavilla. Toimitaja voi saada vaikka kuinka paljon tietoa, mutta siitä ei ole hyötyä, jos ei ymmärrä olennaista sisältöä ja osaa liittää sitä oikeaan kontekstiin.

Perusmenetelmät ovat samoja. Olet perillä siitä, mikä on olennaista, ja tunnet ihmisiä, jotka tekevät ratkaisuja. Netissä periaatteessa kaikki tieto on hyvin saatavilla, kun vain osaat

hakea, mutta kyllä minä silti sanon, että se varsinainen uutinen ja se, että huomaat, mikä on se juttu, perustuu siihen, että tunnet ihmisiä, joiden avulla hahmotat sitä todellisuutta. (Maria Stenroos)

Timo Haapala nostaa esiin uutistarjonnan muutoksen, joka on hänen mielestään muuttanut tietyllä tapaa myös politiikan toimittajan tekemää uutishankintaa. Haapalan mukaan skuppeja on nykyisin kaikilla medioilla huomattavasti vähemmän kuin ennen. Siihen hän osaa nimetä kaksi painavaa syytä: Suomen EU-jäsenyys ja budjettikäytäntöjen muuttuminen. Haapalan mukaan EU-jäsenyys muutti suomalaista politiikkaa perustavanlaatuisesti ja pysyvästi. Niin kutsuttuja vanhan liiton budjetti uutisia ei taas ole käytäntöjen muuttumisen myötä samalla tavalla tarjolla kuin ennen.

Uutishankinta jakaa haastateltavat tietyllä tapaa kahteen ryhmään, jossa näkyvät tietyllä tapaa niin kutsutut koulukuntaerot. Kaikki neljä tekevät työtään ihmisten kautta, mutta puheidensa perusteella Muhonen ja Stenroos tonkivat oma-aloitteisesti asioita enemmän, kun taas Haapala ja Ervasti saavat suoria syöttöjä lapaan, joiden perusteella he alkavat selvittämään asioita.

5.3 Hyvät analyysit ovat politiikan journalismia arvokkaimmillaan

Kaikki haastateltavat näkevät kolumnit, ja erityisesti analyysit, erittäin tärkeänä osana politiikan journalismia. Yleisesti jaottelu menee siten, että kolumnilla tarkoitetaan mielipidekirjoitusta, jossa toimittajalla on selvä näkemys ja mielipide asioihin. Analyysi sen sijaan on hieman puolueettomampi ja yhdistelee tasapuolisesti eri palasia toisiinsa.

Jotkut toimittajat ovat sitä mieltä, ettei niitä tulisi kirjoittaa. Että toimittajan tehtävä olisi vain mahdollisimman kylmän viileästi välittää tietoa, mikä sekin on hieno ajatus. Itse olen sitä mieltä, että analyttisellä kirjoittamisella on hirveän iso rooli. Hyvät analyysit ovat politiikan journalismia arvokkaimmillaan. Niissä sen uutistulvan keskeltä pyritään luomaan lukijalle tarttumapinta, mistä kokonaisuudessa on kyse ja laitetaan asioita kontekstiin. (Teemu Muhonen.)

Muhosen mukaan räväkät kommentit ovat politiikan toimittajille keskeinen ja helppo keino profiloitua. Lisäksi ne kiinnostavat lukijoita. Räväköitä ja vahvasti kantaa ottavia mielipidekirjoituksia itsekin työkseen kirjoittavan Timo Haapalan mielestä näkökulmakirjoituksia on välillä jopa liaksi asti.

Minusta tuntuu, että kaikki nykyään koristetaan sanoilla analyysi, näkökulma tai jotain. Kaipaisin joskus ihan silkkää politiikan uutista, joka pyrittäisiin tekemään ihan uutisen muotoon. Ettei ajatella sitä loppuun asti eikä tulkita, vaan jätettäisi ihan sille lukijalle

mahdollisuus tulkita itse faktan perusteella. Tällainen puhdas uutinen on vähenemään päin ja haluaisin niitä vähän takaisin. (Timo Haapala.)

Yliuotannon nostaa esiin myös Maria Stenroos, jonka mukaan analyysit kärsivät taannoin eräänlaisen inflaation. Yleisradion toimittajat eivät saa Stenroosin mukaan tällä hetkellä tuottaa näkemyksellistä aineistoa, mutta analyyseja korostetaan edelleen paljon. Stenroosin mukaan analyysi on tekstilaji, jossa jyvät erotellaan akanoista.

Sellaiset todelliset analyysit ovat tosi arvokkaita. Sitä ei voi kirjoittaa kuka vain mistä vain. Tosi nopeasti näkyy se ero, oletko seurannut kuinka pitkään asiaa tai oletko kuinka syvästi perehtynyt. Myös se, kuinka laaja osaaminen ja verkosto sinulla on. Näetkö vain ilmi-selvän puolen vai tuoko tämä jotain uutta ajateltavaa. Minun mielestäni se on aika vaikea laji, mutta tietysti olennaisen tärkeä. (Maria Stenroos.)

Pekka Ervasti näkee Teemu Muhosen tavoin kolumnien ja analyysien merkityksen erityisesti uutis-tulvan palastelijana. Hän nostaa näkemyksellisen kirjoittamisen merkityksen myös asioiden taustoitamisessa.

Se on poliitikon kannalta ihannetilanne, että ne tavarat menevät sinne eikä kukaan oikein pane niitä yhteen eikä kokoa. Yksikään poliitikko ei myönnä, että asiat ovat päin helvettiä heidän puolueessaan tai hallituksessa. Poliitiikan toimittajalla pitää olla pokkaa sanoa, että ei se näin ole. Panna oma nimi alle ja todistaa se siinä. Se on meidän tehtävä, ja se on entistä tärkeämpää, koska homma on mennyt nopearytmiseksi ja ei aina ehdiä ihan kriittisesti suhtautua tai katsoa. Ei ole aikaa hakea sitä toista näkemystä. (Pekka Ervasti.)

Ervastin mukaan hänen aloittaessaan politiikan toimittajana vuonna 1985 maailma oli aivan toisenlainen. Tuolloin politiikan uutiset olivat paperinmakuisia, tylsiä ja ”ne piti lukea suunnilleen pistooli ohimolla”. Ervasti kertoo, että hänen kiinnostuksensa politiikan journalismia kohtaan syntyi Yhdysvalloissa opiskellessa, missä politiikan toimittajan taustan omaava professori oli avannut hänen silmänsä.

(Professori) sanoi, että silloin kun hän oli työelämässä, että aina kun hän meni töihin, ja jos kaupungin pormestari liikennevaloissa tervehti, niin hän tunsu epäonnistuneensa tehtäväänsä toimittajana. Siinä oli sellaista asennetta, josta tykkäsin. Mulle tuli sellainen ajatus myös, että politiikka ei ole sen kummempi kuin mikään muukaan journalismin ala – – Totta kai se tehtävä on välittää politiikasta tietoa äänestäjille, mutta myös tykkäsin katsoa sitä – hän eri kulmilta ja kirjoittaa vähän eri sävellajissa. Tehdä niin sanottuja pellehyppyjä välillä. (Pekka Ervasti.)

Analyyseilla ja mielipiteillä on monta eri tehtävää journalismissa. Ne ovat yhtä aikaa lukijoiden palvelua massiivisen informaatio- ja uutistulvan keskellä. Samalla ne myös kiinnostavat lukijoita, mikä parantaa lukijamääriä ja myyntiä. Vahvasti kärjistetyt ja mielipiteelliset kolumnit ja kommentit lisäksi herättävät lukijoissa tunteita, mikä nostaa erityisesti sosiaalisen median luvut nousuun, koska ihmiset reagoivat herkästi lukemaansa ja esittävät omia kantojaan.

Analyyseja on syytä korostaa, mutta niiden kanssa pitää olla myös varovainen. Niiden täytyy olla perusteellisia ja asiantuntevia, eikä niitä voi kirjoittaa kuka tahansa mistä asiasta tahansa. On myös hyvin vahvasti mediasta riippuvaista, millaisia juttutyyppisiä halutaan korostaa tai ylipäättään tehdä.

5.4 Poliitikkaa ja journalismia tehdään ihmisten kesken

Haastateltavien puheissa korostuu erityisesti se, että poliitikot ovat perusluonteeltaan sosiaalisia. Sosiaalisuutta edellytetään myös politiikan toimittajilta, jotta hän pärjää työssään. Poliitikkojen keskuuteen on pakko jalkautua, eikä työtä voi hoitaa vain deskistä käsin raportoiden.

Poliitikkojen ja toimittajien suhteisiin liittyy paljon ennakkoluuloja ja olettamuksia. Haastateltavat kertovat, että heilläkin on ollut tiettyjä kuulopuheiden perusteella luotuja olettamuksia, jotka ovat lähes poikkeuksetta osoittautuneet vääriksi. Heidän mukaansa poliitikot eivät ole sen kummoisempia ihmisiä tai haastateltavia kuin muutkaan. Heidän kanssaan vain täytyy olla varpaillaan, eikä saa uskoa kaikkea, mitä he yrittävät syöttää julkisuuteen.

5.4.1 Eduskunta on tasa-arvoinen työympäristö

Otin tutkimukseeni mukaan Teemu Muhosen nuorena toimittajana ja Maria Stenroosin naispuoleisena toimittajana, koska halusin selvittää, onko eduskuntaan usein liitetyissä stereotyyppioissa nuorten toimittajien ja naisten syrjinnässä mitään perää. Molemmat heistä kiistivät tämän suuntaiset väitteet jyrkästi.

Tästähän oli kaikkea kohua uusien edustajien twiiteistä, kun uusi eduskunta aloitti, että näkee heti missä on vallan keskittymä, kun siellä nämä kokeneemmat miestoimittajat ovat kokeneiden poliitikkojen kanssa. Totta kai siellä on kaikilla omia lähimpiä kontakteja ja piirejä, se nyt on ihan selvää eikä sitä voi kiistää. (Teemu Muhonen.)

Muhonen toteaa, että Suomessa poliitikot suhtautuvat melko positiivisesti mediaan, ja huomauttaa, ettei poliitikoiden olisi mitään järkeä kieltäytyä kommentoimasta muille kuin tietyille toimittajille. Sen sijaan hän uskoo, että poliitikot ajattelevat tulevaisuuden kannalta olevan hyödyllistä tutustua nuoreen Helsingin Sanomien toimittajaan. ”Luulen, että ne ajattelee vähän pidemmälle kuin tähän vaalikauteen”, Muhonen toteaa.

Maria Stenroosin mukaan politiikasta ja politiikan journalismista voi saada hyvin miesvaltaisen kuvan, kun vilkaisee eduskunnan kuppilan pöytiä. Hänen mukaansa se on kuitenkin vain pieni pintaraapaisu todellisuudesta. Stenroos arvioi, että politiikan toimittajista enemmistö saattaa olla pian naisia, vaikkei tarkkaa sukupuolijakaumaa osakaan kertoa.

Hän kertoo, ettei ole juuri kohdannut vähättelyä tai saanut erityiskohtelua sukupuolensa vuoksi. Puolustuspolitiikan saralla hän kertoo törmänneensä yksittäisiin tilanteisiin, joissa hänen ymmärrystään on kyseenalaistettu, koska hän on nainen. Stenroos ei kuitenkaan ole kokenut sitä häiritseväksi. Naiseutta on joskus voinut käyttää myös hyödyksi.

Silloin kun olin urani alkuvaiheessa, niin tietysti ajateltiin, että nuori nainen on jotenkin automaattisesti – – että tarvitseeko sille nyt sanoa kaikkea ja näin. Mutta silloin sitä tilannetta pystyi käyttämään tavallaan myös hyödyksi, että ne ei tiedä mitä kaikkea mä tiedänkään. Mutta nykyään oikein ei, mäkin olen vissiin aika pitkään ollut jo alalla. Aika moni tietää tyy-pin. (Maria Stenroos.)

Stenroosin ja Muhosen mukaan politiikan toimitukset ja eduskunta ovat kuitenkin melko tasa-arvoisia työympäristöjä. Naisiin ja nuoriin luotetaan, eikä jutun teko ole koskaan jäänyt kiinni iästä tai sukupuolesta. Kokemuksen karttumisen myötä myös luottamus karttuu, mikä on luonnollista.

5.4.2 Eduskunnan kuppila on poliittisen keskustelun kehto

Eduskunnan kuppila on paikka, jossa kaikkien politiikan toimittajien olisi haastateltavien mielestä vietettävä aikaa. Timo Haapala nimittää kuppilaa poliittisen keskustelun kehdoksi. Pekka Ervasti puolestaan kuvailee sitä ilmapuntariksi. Sinne tulevat kaikki kansanedustajat ympäri Suomen, ja sieltä saa hänen mukaansa nopeasti käsityksen siitä, mitkä asiat ovat keskusteluissa esillä, mitä pinnan alla liikkuu ja mitä valiokunnissa tapahtuu.

Politiikan toimittajan työhön ei minun mielestäni kuulu se, että menet mikrofonin kanssa infoon ja otat sieltä sen, mitä poliitikot tai virkamiehet sanoo ja teet siitä jutun. Vaan sun pitää olla vähän askelta edellä, että mitä on tulossa ja mitä siellä takana tapahtuu. Koulutettu apinakin osaa mennä mikrofonin kanssa infoon, mutta sun pitää pystyä tietämään mitä taustalla tapahtuu. (Pekka Ervasti.)

Yleinen ajatus on myös se, että siellä Eduskuntatalolla istutaan kuppilassa ja tälleen. Siellä oikeasti kannattaakin välillä istua. Se oli mulle täysi yllätys, vaikka olin tietysti kuullut paljon. Sä menet sinne, ja sieltä tulee ministereitä samaan pöytään istumaan ja alkaa juttelemaan. Onhan Suomessa edelleen tällainen access ihan uskomaton kansainvälisesti ajateltuna. (Teemu Muhonen.)

Timo Haapalan mukaan eduskunnassa kannattaa etenkin alkuvaiheessa käydä usein, jotta tavat ja henkilöt tulevat tutuiksi. Myöhemmin on helppo jatkaa siitä, mihin jäi, vaikka edellisestä vierailusta kuluisi pidempikin hetki.

Se on sellainen paikka, että jos sä käyt siellä silloin tällöin, niin sä et oikein pääse siihen eduskuntaan ehkä sillä tavalla sisälle. Eduskunnassa kannattaa aina olla vähän pysyvämminkin pidempi aika, koska sen jälkeen sinne voi aina palata. (Timo Haapala.)

Kuppilassa istuminen on siis tärkeä osa politiikan ymmärtämistä ja päättäjien kanssa verkostoitumista.

5.4.3 Politiikka jakautuu kolmeen tasoon

Pekka Ervastian mukaan politiikassa on kolme eri tasoa: julkinen, piilotettu ja salainen. Hän kuvailee näitä Suomen armeijan kokardiin verraten:

Valkoinen kehä on julkinen politiikka, jonka kaikki näkee, ja jonka puolueet haluavatkin panna ulos. Siihen liittyy kaikki referaatit ja muut, mitä halutaan julkisuuteen. Sitten on se sisempi sininen rinki, joka on piilossa, mutta johon on aika helppo kuitenkin päästä juuri tällä minun menetelmälläni: tunnet ihmisiä ja kyselet. Sitten on se kova ydin, se ihan kokardin keskipiste. Se on todella kova, ja sinne on todella vaikea päästä. Se suojelee itseään. Omalla urallani oli kai se Irak-gate kaikista kovin. Siinä pääsi räjähtämään sinne ihan ytimeen ja katsomaan, mitä siellä tapahtuu. (Pekka Ervasti.)

Ervastian mukaan hallitusneuvotteluiden aikaan, johon myös hänen viittaamansa Irak-kohu liittyi, vallasta taistellaan kaikista kovimmin. Silloin valta on aidosti irti, eikä sitä ole hetkellisesti kenelläkään.

Tuo valtataistelu käydään nimenomaan kulisseissa ja silloin politiikan kovin ydin on kaikista haavoittuvimmillaan. Kun hallitus on muodostettu, valtataistelu päättyy hetkeksi, ja politiikan sisäkehä umpeutuu jälleen neljäksi vuodeksi. Tässäkin tapauksessa Ervasti korostaa hyvien kontaktien merkitystä.

Siellä tehdään kaiken näköistä. Se on kauhean vaikea saavuttaa, mutta sieltä koko ajan tihkuu kaiken näköistä tietoa. Ja sitten pikkuhiljaa hyvällä tuurilla, hyvillä kontakteilla ja tiettyissä tilanteissa sinne pääsee. (Pekka Ervasti.)

Ervastin kuvailemat kolme tasoa kuvastavat politiikkaa hyvin. Tämä pätee politiikan lisäksi myös muualla työelämässä. Esimerkiksi yritykset antavat julkisuuteen usein hyvin kiiltävän kuvan omasta toiminnastaan. Kun yritykseen pääsee kurkistamaan hieman pintaa syvemmälle, alkaa nähdä pieniä asioita siellä täällä. Kovin ydin on kuitenkin tiukasti suojattu ja vain harvojen henkilöiden käsissä. Sinne on vaikea päästä, mutta kun sinne pääsee, löytää usein jotain ennennäkemätöntä.

5.5 Twitter on kuin virtuaalinen eduskunnan kuppila

Twitteristä on tullut yksi politiikan toimittajien tärkeimmistä työvälineistä. Muita sosiaalisia medioita ei sen sijaan koeta politiikan journalismin kannalta merkityksellisinä, eikä kukaan haastateltavista niitä työkäyttöönään ole valjastanutkaan. Twitterin käytössä on myös toimittajien välillä paljon eroavaisuuksia. Sitä voi käyttää puhtaasti vain asioiden seuraamiseen, siellä voi jakaa omia juttujaan tai siellä voi halutessaan osallistua jopa keskusteluun. Jokaisella toimittajalla on omanlaisensa suhtautuminen asiaan, mikä käy hyvin ilmi heidän vastauksistaan.

Tietysti politiikan toimittajan pitää seurata poliittista keskustelua Twitterissä, vaikka se voi olla välillä puuduttavaa, niin kyllä ilman sitä on aika ulkona. Tämä on varmasti noussut uutena uutishankinnan metodina, että Twitteristä tulee uutisia ja puheenaiheita, joihin tartutaan. Jos joku aihe puhuttaa Twitterissä, niin todennäköisesti se puhuttaa myös kahvipöydissä jonkin verran, vaikka Twitterissä onkin keskittynyt porukka. Sikäli Twitter on kyllä varmasti muuttanut tuota (poliittista keskustelua). (Teemu Muhonen.)

Lähinnä Twitter on se uutisten kannalta. Aktiivisuus vähän vaihtelee: enimmäkseen vain seuraan, mutta jonkin verran osallistun keskusteluun tai jaan uutisia tai kommentoin. Mutta en halua kuulua mihinkään Twitterin kuplaan, jollainen on esimerkiksi suomalaisten toimittajien hyvin niukka kupla. Muutaman kymmenen henkilön keskustelurinki. Sellaisesta en ole kiinnostunut. Mielestäni se ei ehkä anna todellista kuvaa, eikä minun ole tarvetta profiloitua siellä. (Maria Stenroos.)

Twitter on mun ykkönen; pidän siitä, se sopii minulle. Se on nopein uutisväline ja väylä jakaa omaa ja oman median materiaalia tehokkaasti ja nopeasti. Mutta käytätkö sitä niin hirveästi uutishankintaan, niin en ehkä niin paljon. Twitter on sillä lailla hyvä, että siellä koko ajan pulppuaa. Se on vähän kuin istuisi eduskunnan kuppilan pöydässä. Koko ajan tulee syöttöjä. (Pekka Ervasti.)

Osallistun keskusteluun joskus enemmän ja joskus kiistämättä ihan liikaakin. Sitten kun vuosi vuodelta siitä on tullut niin totinen, ja osa kokee, että se on joku virallinen väline, jossa pitäisi ottaa kaikki huomioon ja viedä niitä eteenpäin töissä. Mitä se ei minun mielestäni ole eikä tule olemaan. Tänä kesänä tai kevästä alkaen siitä on tullut sellainen tietoisien väärinymmärtämisen kehto. Siellä vedetään johtopäätöksiä sellaisista asioista, joita ei voi yhdistää toisiinsa. (Timo Haapala.)

Twitterissä on siis säilytettävä tietynlainen lähdekriittisyys. Jokaiseen heittoon ei ole syytä tarttua, mutta uskottavalle politiikan toimittajalle läsnäolo on siellä lähes yhtä tärkeää kuin eduskunnassa. Kaikki haastateltavat ovat myös yhtä mieltä, että sosiaalisen median rooli poliittisessa keskustelussa on suuri ja jatkuvasti kasvava.

Twitterin rooli poliittisella kentällä on kuitenkin Teemu Muhosen mukaan hyvin omintakeinen. Hän peilaa sitä suurimpien valtakunnallisten uutismedioiden lukijamääriin. Yhteenvedona voisi todeta, että Twitterin käyttäjämäärä on määrällisesti pieni, mutta suhteellisesti olennainen.

Jos vertaa Ilta-Sanomien tai Helsingin Sanomien lukijamääriä ja paljonko ihmisiä on Twitterissä, niin eihän sillä puhtaasti näin verrattuna pitäisi olla kovin isoa roolia. Mutta luulen, että se syntyy osin juuri sitä kautta, että Twitteristä nousee puheenaiheita isojen lehtien uutisiin saakka. (Teemu Muhonen.)

EU-kirjeenvaihtajana työskennelleen Maria Stenroosin mukaan Twitter on ehdoton keino seurata EU-politiikkaa, jossa tapahtuu koko ajan paljon ja useassa eri paikassa. Stenroosin puheista käy myös ilmi, millaisia kulttuurieroja Twitterin käytössä on eri maiden kesken. Tavat ovat yhtä lailla riippuvaisia kulttuurieroista kuin mikä tahansa muu sosiaalinen kanssakäyminen.

Brysselissä EU-toimittajien Twitter-kupla oli hyvin erilainen: siellä ei hölistä omia näkemyksiä, vaan siellä enemmän jaetaan uutisia, uutisnäkökulmia ja keskustellaan nimenomaan siitä substanssista. Se ei ole sellaista omaa profiloitumista niin paljon. (Maria Stenroos.)

Näkemyksistä, onko sosiaalinen media ja Twitterin käyttö tärkeä osa politiikkaa, vaihtelee. Toiset vanhemman ikäluokan poliitikoista ja toimittajista ovat ottaneet sen tehokkaasti omaksi tiedotuskanavakseen, toiset taas pitäytyvät välttämättömyyksissä.

Myös poliitikot ja heidän avustajansa kokevat läsnäolon sosiaalisessa mediassa tärkeäksi. Joskus sitä yritetään käyttää jopa väkisin, koska se koetaan pakollisena. Pekka Ervasti muistelee, kuinka Paavo Lipposen avustajat yrittivät opettaa Lipposta chattailemaan vuoden 2012 presidentinvaalien alla. Yritys kääntyi kuitenkin itseään vastaan, eikä siitä Ervastin mukaan ”tullut yhtään mitään”. Sosiaalisessa mediassa luontevuus ja luonnollisuus on tärkeää niin poliitikkojen kuin toimittajienkin uskottavuuden takaamiseksi.

Sosiaalisen median toiminnan kärki on varmaankin nuoremmissa ikäluokissa. Vanhempi väki ei sillä tavalla ole kohderyhmää, eikä ehkä siinä ole hirveästi vaikutuksen alaisena tai operoi siellä. Ilman muuta se (rooli) on erittäin merkittävä, senhän näkee miten nuo ministerien ja poliitikkojen avustajat ja osa tietysti poliitikoistakin ovat siellä. (Pekka Ervasti.)

Muhonen huomauttaa, ettei sosiaalisen median käyttö ole sukupolvikysymys. Hän itse pyrkii rajamaan Twitterin käytön työajalle ja työasioihin, vaikka siitä aika ajoin lipsuukin. Hänen mukaansa politiikan toimittajan työ on nykyään niin kokonaisvaltaista, että turhan aktiivinen käyttö söisi hänen vapaa-aikansa kokonaan ja työ olisi koko ajan läsnä.

Monet kokeneemmista politiikan toimittajista käyttää Twitteriä huomattavasti enemmän kuin vaikka meikäläinen. Ja itse asiassa se on myös sellainen asia, että joillekin toimittajille se Twitter-brändi on ihan valtava. Ne ovat niin seurattuja Twitterissä, että niillä voi olla isompi yleisö siellä kuin niiden omilla jutuilla. (Teemu Muhonen.)

Twitter on muuttanut voimakkaasti poliittista keskustelua, mutta toimittajien näkemykset sen roolista ovat yllättävän kaksijakoiset. Yhtäältä sen merkitys tunnustetaan, mutta toisaalta sen merkitystä vähätellään. Haastateltavien puheista saa käsityksen, ettei heitä juuri harmittaisi, vaikkei koko Twitteriä olisi koskaan keksittykään. Kaikki suhtautuvat siihen ensisijaisesti työvälineenä.

5.6 Poliitikot ovat viihteellistäneet politiikan itse

Politiikan sanotaan viihteellistyneen 2000-luvulla. Haastateltavat allekirjoittavat tämän, mutta vain osittain. Haapala muistuttaa, että poliitikot aiheuttavat viihteellistymisen myös itse. He lähtevät usein mieluummin mukaan viihdekeskusteluun kuin asiakeskusteluun. Haapala toteaa, että jos ei pärjää asiakeskustelussa, niin houkutus mennä viihdepuolelle on suuri.

Pekka Ervasti on Haapalan kanssa samoilla linjoilla. Hän tosin myöntää kehityssuunnan suoraan, kun Haapala puolestaan hieman empii lausunnoissaan. Ervasti nostaa esiin Tanja Karpelan, joka

tuli "täysin hömppäjulkisuuden kautta politiikkaan". Karpela (os. Vienonen) nousi eduskuntaan vuonna 1999 keskustan kansanedustajana ja toimi Suomen kulttuuriministerinä vuosina 2003–2007. Taustaltaan Karpela on Miss Suomi ja teki mallin töitä ennen uraansa politiikassa. Ervastian mielestä Karpela myös toi "hömppäjulkisuuden tavan käsitellä julkisuutta politiikkaan".

Nythän se on ihan jokapäiväistä toimintaa, että näin toimitaan hyvin harkitusti. Poliitikot antavat parisuhdehaastatteluja vaaleanpunaisessa neuleessa kotisohvalla vaimon kanssa, ja esitellään lemmikkejä ja vaatekaappeja ja muuta. Sitä on tullut hirvittävästi paljon enemmän lisää. Ja mulla on sellainen tunne ja näkemys, että politiikkaan osittain nykyään myös tullaan sen takia, että sitä kautta pääsee julkisuuteen. (Pekka Ervasti.)

Ervastian mielestä sosiaalisen median ja internetin aikakaudella eduskuntaan nousee herkemmin sellaisia henkilöitä, jotka eivät ole sinne päteviä. Ervastian mukaan tällaisia henkilöitä oli eduskunnassa aiemmin muutamia vaalikaudessa. Nykyään heitä on parikymmentä.

Politiikassa saattoi Ervastian mukaan aiemmin riittää, jos oli kova nimi maakunnassa ja vahvasti esillä paikallisesti. Nämä maakuntaedustajat istuivat Ervastian mukaan eduskunnassa vuodesta toiseen eivätkä juuri suutaan aukoneet. Hän sanoo, että nykyään täytyy olla huomattavasti enemmän valtakunnallista tunnettavuutta, eivätkä kaikki kykene siihen. Yleensä epäpäteville henkilöille käy Ervastian mukaan huonosti, ja ensimmäisellä vaalikaudella tai viimeistään ministerinä karsitaan jyvät akanoista.

Teuvo Hakkarainen on tässä säännössä ällistyttävä poikkeus. Tyyppi, joka jo ensimmäisellä vaalikaudellaan mokasi kaikilla mahdollisilla tavoilla: sammui moottoripyöräjengin kokkelibileissä, pöljaili päissään linnassa ja teki siis oikeasti kaikkea mahdollista päin helvettä. Seuraavissa vaaleissa äänimäärä lähes tuplaantui ja on edelleen. Se on semmoinen jännä ilmiö, joka on minun mielestäni täysin käsittämätön. Joidenkin ihmisten mielestä se on tapa näyttää keskisormea koko systeemille, että äänestetään kansanedustajaksi semmoinen henkilö, joka on siis täydellisesti erilainen ja tietynlainen häirikkö. (Pekka Ervasti.)

Maria Stenroos arvioi politiikan journalismin pinnallistuneen, mutta pysähtyy välittömästi kyseenalaistamaan ja pohtimaan omaa näkemystään.

Jos ajatellaan tätä suomalaista politiikan journalismia, niin mulla on sellainen mielikuva, että se olisi osittain pinnallistunut. Mutta sitten mietin, mihin tämä mielikuva perustuu. Voi hyvin olla, ettei se aikaisemminkaan ole ollut niin kovin syvällistä. (Maria Stenroos.)

Yleisön kiinnostus politiikkaa kohtaan on kasvanut internetin ja sosiaalisen median suomien uusien ulottuvuuksien myötä. Osittain tämä on myötävaikuttanut viihteellistymiskehitykseen. Kuten Ervasti ja Haapala toteavat, ovat poliitikot kuitenkin hyvin vahvasti itse tämän kehityksen takana.

5.7 Median valtaa ei käytetä henkilökohtaisesti

Lähes kaikki haastateltavat näkevät itsensä jollain tapaa vallankäyttäjinä toimiessaan politiikan toimittajina. Erityisesti Stenroos painottaa kuitenkin käyttävänsä vain median valtaa. Hän korostaa, ettei hänellä itsellään ole valtaa, mutta tiedostaa, että nostamalla tai unohtamalla tiettyjä poliitikkoja voidaan vaikuttaa heidän julkikuvaansa.

Muhonen on Stenroosin kanssa osittain samoilla linjoilla ja huomauttaa kysymyksen olevan vaikea. "Jos pitäisi vastata kyllä tai ei, niin vastaisin kyllä", Muhonen toteaa. Hänen mielestään olisi älyllisesti epärehellistä yrittää kieltää, etteivätkö politiikan toimittajat käyttäisi valtaa. Hän kuitenkin huomauttaa, etteivät he omaa valtaa samassa mielessä kuin esimerkiksi ministerit. Muhonen muistuttaa, että mediassakin viime kädessä esimiehet ja päätoimittajat vastaavat isoista linjoista, vaikkei kukaan yksittäiselle toimittajalle olekaan sanelemassa, mitä hänen tulee kirjoittaa.

Haapalan mukaan sosiaalinen media on vähentänyt toimittajan roolia portinvartijana, mutta hän toteaa kaikilla toimittajilla olevan edelleen valtaa nimenomaan päiväjärjestyksen eli agendan määrittämisessä. Hän kuitenkin nostaa esiin saman näkökulman kuin Muhonen: toimittajalla ei ole valtaa vaikuttaa päätösten sisältöön. Hänen mukaansa toimittajien ja poliitikkojen välinen kuilu on vuosien varrella kasvanut, eivätkä toimittajat ole aina edes tietoisia, miten päätöksenteko loppua kohden etenee.

Ervasti myöntää toimittajilla olevan agendanmäärittelyvallan, mutta kiistää itse olevansa millään tavalla vallankäyttäjä. Hänen mukaansa puolueet ja poliitikot näkevät toimittajat vallankäyttäjinä itse toimittajia useammin. Ervastian mielestä neljännessä valtiomahdista ei puhuta turhaan, ja journalismilla portinvartijana on hänen mielestään tärkeä rooli demokratiassa. Se on taho, jota poliitikot eivät voi täysin kontrolloida.

Ervasti itse oli keskeisessä roolissa toimittajana vuonna 2003, kun pääministeri Anneli Jäätteenmäki joutui eroamaan ryvetyään niin kutsutun Irak-vuodon vuoksi. Jäätteenmäki käytti

eduskuntavaalien alla rikollisia keinoja saattaakseen istuvan pääministerin ja SDP:n puheenjohtajan Paavo Lipposen huonoon valoon.

Minulle tuli sen Irak-gaten aikoihin, kun Jätteenmäki oli eronnut, eduskunnassa yksi kansanedustaja sanomaan, että "sulla täytyy olla nyt helvetin vallantäyteinen olo". Sanoin, että en minä ole ollenkaan ajatellut sitä noin. Se oli tosi jännä prosessi kaiken kaikkiaan, mutta en minä kokenut, että sain tässä nyt loven pistoolin perään. (Pekka Ervasti.)

Ervastin mukaan poliitikoilla on joskus salaliittoteorioita, joissa media kääntyy joukolla jotain tiettyä henkilöä vastaan. Sellaisen toteuttaminen olisi Ervastin mukaan täysi mahdottomuus.

Sehän on ihan höpsö salaliittoteoria, mikä poliitikoilla on, että medialla olisi jotain salaliittoja ja muita. Media tappelee ihan verissä päin keskenään ja kilpailee koko ajan. Ei siellä mitään yhteistä strategiaa ole. Ei me mennä mihinkään pressiklubin takahuoneeseen päättämään, että "saatetaan tuo kansanedustaja nyt kuseen porukalla". Ei semmoista ole. Me ollaan kollegoja ja kunnioitetaan toisiamme ammattilaisina, mutta ei mitään – siis mitään – tällaista yhteisprojektia voida ikinä saada aikaan mediassa. Se vain on liian heterogeeninen porukka, että sitä voisi ohjata yhteen suuntaan. (Pekka Ervasti.)

Haastateltavien suhtautuminen valta-asetelmaan on varsin vaatimaton. Kukaan heistä ei koe olevansa vallankäyttäjä tai henkilökohtaisesti vaikutusvaltainen henkilö, vaikka he sitä varmasti yleisön silmissä usein ovatkin. Poliitikot myös näkevät median edustajilla olevan valtaa, jota he pyrkivät eri keinon valjastamaan omaksi edukseen.

5.8 Toimittajan tärkein tehtävä on tuoda asiat ihmisten ymmärrettäviksi

Politiikan toimittajan rooli nähdään ennen kaikkea tiedonvälittäjänä ja asioiden selittäjänä. Tämän merkitys on haastateltavien mielestä korostunut vuosien varrella entisestään, kun informaatiota – oikeaa ja väärää – on valtavasti enemmän saatavilla.

Kuten edellä mainitsin, analyysien merkitys koetaan ensiarvoisen tärkeäksi osaksi politiikan journalismia. Nimekkäiden toimittajien valta-asema tunnustetaan, ja haastatteluissa esille nousi poikkeuksetta ja jatkuvasti median agendan asettamiseen sidottu valta.

Mulla on sellainen mielikuva, että ei tänä päivänä ihmiset hirveästi lue alkuperäislähteitä. Harvat lukevat vaikka jotain hallitusohjelmaa ja muuta. Se, miten me kirjoitetaan niistä, määrittää käytännössä ihmisten tietopohjan keskeisiltä osin. (Teemu Muhonen.)

Stenroosin mukaan politiikan toimittajan tärkein tehtävä on olla siellä missä valta on. Poliitiikan toimittajan hyväksi ominaisuuksiksi hän listaa laajan näkemyksen maailmasta, muustakin kuin politiikasta. Poliitiikan toimittajalta vaaditaan hänen ja muiden haastateltavien mukaan kattavaa yleisivistystä ja kykyä ymmärtää asioita eri konteksteissa. Toimittajan on osattava pitää yllä hyvät suhteet ja ymmärrys sekä yleisöön että omiin lähteisiinsä, mutta liian läheisesti ei saa kaveerata kenenkään kanssa.

5.9 Sitoutumattomuus on osa ammattitaitoa

Poliitiikasta ei voi olla kiinnostunut ilman, että itsellään on poliittisia mielipiteitä, ja politiikan toimittajana ei voi työskennellä olematta kiinnostunut politiikasta. Tämä on haastateltavien mukaan tärkeää ymmärtää. Ervastian mukaan toimittajan mahdolliset sidonnaisuudet poliittisiin ryhmiin on tuotava selvästi esiin lukijoille.

Jotta politiikan journalismia voi tehdä, on poliitikot myös tunnettava. Heidän kanssaan on vietettävä aikaa, mutta roolijako on pidettävä mielessä. Läheinen saa olla, muttei liian läheinen. Loppujen lopuksi toimittaja itse määrittelee sen, kuinka lähellä poliitikkoja liikkuu. Toiset arvostavat etäisyyttä objektiivisuuden mittarina toisia enemmän.

5.9.1 Poliitiikan toimittajat edustavat mielipiteillään koko kansaa

Nykyään toimittajat leimataan yhä useammin jonkin aatesuunnan edustajiksi, vaikka tämä ei pitäisi ollenkaan paikkaansa. Timo Haapala toteaa syyttäjätahojen seuraavan yleensä vain itseensä kohdistuvaa uutisointia eikä toimittajan koko tuotantoa. Hänen mukaansa pidemmällä aikajänteellä tarkasteltuna kaikki saavat osansa kritiikistä myös häneltä.

Jos esimerkiksi ajaudut siihen, että jotain poliittista linjaa puolustaisit, niin olet älyllisessä konkurssissa hyvin nopeasti sen kanssa – – kohtaat sen hyvin nopeasti, että tässä niiden touhussa ei ole mitään järkeä, ne käyttäytyvät hullusti, ja sun on joka tapauksessa pakko kirjoittaa siitä – – mutta kyllä tiettyjä toimittajia olen tässä nuoremmassa polvessa havainnut, jotka tietyllä ideologisella asenteella toimittavat maailmankaikkeuden uutisia koko ajan. (Timo Haapala.)

Maria Stenroos on Haapalan kanssa samoilla linjoilla. Hänen mukaansa toimittajalla saa olla poliittisia mielipiteitä, mutta ne on erotettava tiukasti työstä. Stenroosin mukaan kaikki toimittajat eivät

tähän kykene. Stenroos sanoo, että on hyvä jatkuvasti käydä itsensä kanssa keskustelua siitä, miksi ajattelee näin, mitkä asiat ovat vaikuttaneet siihen ja mistä arvotaustasta oma näkemys kumpuaa. Tässäkin asiassa kokemus on paras opettaja.

Mitä pidempään olen ollut toimittajana, niin huomaan tulevani yhtä lailla riippumattomammaksi. Näen jokaisen puolueen raadolliset valtapyrkimykset ja toisaalta myös inhimilliseltä kannalta näen, miten se politiikka syntyy. Mulla ei ole puoluekanta. Sen jälkeen, mitä kaikkea olen nähnyt, en tiedä mikä olisi mun puoluekanta. (Maria Stenroos.)

Stenroosin mukaan toimittajan sitoutumattomuus on osa toimittajan omaa ammattitaitoa. Hän myös huomauttaa, ettei mediakenttä ole aivan niin vinoutunut, kuin jotkut tahot antavat ymmärtää. Hän kuitenkin myöntää, että tiettyjä mielipiteitä ja aatesuuntia mediassa on havaittavissa.

Toimittajien poliittisista mielipiteistä tiedetään ainakin se, että opiskeluvaiheessa useimmat opiskelijat äänestävät vasemmistolaisia tai vihreitä – – mutta sitten kun tullaan tähän vaiheeseen, että ajatellaan päätoimittajia. Niin kyllä se hegemonia on aika porvarillinen. Porvarillis-konservatiivinen. Enemmän oikeistolainen kuin vasemmistolainen. (Maria Stenroos.)

Haapalan ja Stenroosin tavoin myös Pekka Ervasti kertoo huomanneensa nuoremmassa toimittajakunnassa tietynlaista aatteellisuutta. Hänen mukaansa jotkut tuntuvat ajattelevan, että hyväksi koetun asian puolesta voi tehdä yksipuolista journalismia. Ervasti sanoo, ettei hänellä itsellään riitä henkilökohtaiset resurssit sen päättämiseen, mikä on totta ja mikä ei. Hän mieluummin nostaa esille useamman näkemyksen ja antaa lukijan tehdä valinnan hänen puolestaan.

Vaikka olisit kuinka sitä mieltä, että tuo äijä, jota haastattelen, on ihan täysi roisto, niin kaikkiin asioihin pitää etsiä toinenkin näkökulma. Koska siinä ristivalossa se ehkä avautuu lukijalle paremmin. (Pekka Ervasti.)

Ervasti varmistaa oman sitoutumattomuutensa sillä, että hän ei äänestä vaaleissa ketään. Tällöin hän ei vahingossakaan liputa kenenkään ehdokkaan puolesta. Hän käy kyllä äänestämässä, mutta tyhjä. Hän koki sen kansalaiskasvatuksellisen esimerkin kannalta tärkeäksi, kun hänen lapsensa olivat pieniä.

Tajusin, että jos alan äänestämään henkilöitä, niin saatan sitoutua jollain tapaa ainakin alitajuisesti siihen henkilöön ja puolueeseen, jota äänestän. Päätin, että on paljon helpompaa olla äänestämättä – – se on minun kohdallani ollut vapauttava ja hyvä juttu, mutta en missään tapauksessa tuputa sitä kenellekään, koska äänioikeus on demokratian kannalta aivan keskeinen oikeus jokaisella ihmisellä, eikä sitä voi sanoa, että siitä pitäisi luopua, koska olet politiikan toimittaja. (Pekka Ervasti.)

Politiikan toimittajat näkevät kansalaisia herkemmin puolueiden huonommat ja raadollisemmat puolet, mikä auttaa heitä pysymään sitoutumattomina. Kukaan heistä ei halua tukea mitään tiettyä ideologiaa, koska kaikki ymmärtävät asioilla olevan aina vähintään kaksi puolta. Heillä kaikilla on toki omia mielipiteitä, mutta ne eivät yksiselitteisesti edusta minkään puolueen tai aateryhmän kantaa.

5.9.2 Poliitikoilla ja toimittajilla on sama työpaikka, mutta eri työ

Pekka Ervasti kuvailee politiikkaa ihmisten väliseksi sosiaalisesti toiminnaksi. Tämä näkyy myös muiden haastateltavien puhuessa heidän työnkuvastaan. Kaikki tekevät työtään enemmän tai vähemmän ihmisten kautta. "Olen aina ollut sitä mieltä, että jos herroista kirjoitat, niin sinun pitää mennä herrojen kanssa joskus myös marjaan", Ervasti kiteyttää.

Ervastin mukaan ihmisten tunteminen yli puoluerajojen on erittäin hyödyllistä toimittajan työn kannalta. Sen lisäksi, että kuulee asioita eri puoleista, on myös jokaisessa puolueessa erilaisia ryhmitymiä, joita on hyvä oppia tuntemaan.

Siellä on koko ajan valtataistelua, selkäänpuukotusta ja kaikkea muuta. Sinun on hyvä tietää niistä, ja sinä tiedät, kun olet ihmisten kanssa tekemisissä. Menet joskus kaljalle, ne kertovat asioita vapaammin. Mutta täytyy tietysti muistaa aina oma rooli: mikä olet ja kuka olet. Meillä on sama työpaikka, mutta eri duuni. (Pekka Ervasti.)

Timo Haapalan mukaan toimittajien ja poliitikkojen välit ovat hieman viilentyneet 2000-luvulla siitä, mitä ne olivat vielä hänen uransa alkupuolella.

Ennen vanhaan siellä (eduskunnassa) saattoi iltaisin olla aika hauskaakin seuraa – – saattoi olla, että pikkuisen viiniäkin maisteltiin. Siellä kuuli semmoista, pääsit semmoiseen rytmiiin kiinni. Se on huomattavasti vähentynyt siitä. Vaalirahakohun jälkeen on vielä tapahtunut sellainen, että jotenkin poliitikot on tulleet toimittajien suhteen huomattavasti varovaisemmiksi ja ylipäätään tämä sosiaalinen media, nopeus, kännykkäkamerat.

Roolijako on selvä. Poliitikot ovat eduskunnassa tekemässä politiikkaa, toimittajat raportoimassa siitä. Kaikille tämä raja ei ole aina pysynyt täysin selvänä, mutta suurin osa niin toimittajista kuin poliitikoistakin sen ymmärtää.

5.10 Suurin murros on jo nähty

Haastateltavat arvioivat, että nyt median murroksessa on edessä suvantovaihe. Suurimmat mullistukset on jo nähty verkon ja mobiilin nousun myötä, ja toipumisprosessi niistä on vielä kesken. Timo Haapala toteaa maakuntalehtien olevan nyt kovimman kriisin partaalla ja seuraavien vuosien määrittävän niiden kohtalon. Muuten hän ei usko alan juuri muuttuvan muutamassa vuodessa. Hän arvelee tahdin nopeutuvan entisestään ja katseen siirtyvän instituutioista nopeaan ”someseurantaan”.

Me siirrytään tuonne nettiin huomattavasti enemmän kuin mitä siellä vielä nyt ollaan, mutta kun siellä ollaan jo nyt kuitenkin niin paljon, niin mä sanon, että tässä viidessä vuodessa ei tapahdu niin suuria muutoksia, kuin mitä on nähty kuluneen viiden vuoden aikana tähän mennessä. (Timo Haapala.)

Pekka Ervasti on niin ikään maltillisella kannalla. Hän arvelee, että tilanne voi rauhoittua ja jopa hieman parantua. Mediatalot tarkkailevat toisiaan ja omivat muiden hyviin tuloksiin johtavia käytänteitä itselleen.

Tässä on koettu juuri aika kova median murros ja resurssit on vedetty minimiin mediataloissa. Mä kuvittelisin, että nyt vedetään henkeä ja katsotaan uudestaan. Uskon, että journalismissa aletaan pikkuhiljaa ehkä panostaa enemmän resursseihin. Kun tämä median murros ja uuden tekniikan ja verkon ja kaiken tulo on sulateltu, niin se pikkuhiljaa rauhoittuu ja etsii ne muodot mitkä on hyviä ja luontevia. Hyvä journalismi ei koskaan kuole. (Pekka Ervasti.)

Samoilla linjoilla Ervastian kanssa on myös Teemu Muhonen. Hän toteaa muutoksen olleen jatkuvaa ja todennäköisesti myös pysyvän sellaisena. Uusia kanavia ei kuitenkaan hänen mukaansa voi enää hirveästi tulla, sillä toimitusten pienentyneet resurssit eivät enää anna siihen myöten.

Toivon, että päästäisi sellaiseen, että olisi aikaa ja tarmoa kaivaa asioita, asiakirjoja, faktoja, tehdä syvällisiä, komeita ja isoja juttupaketteja, jotka jotenkin erottuu massasta. Silti luulen, että tämä ihan perus politiikan uutistyö pysyy samana – – en usko viidessä–kymmenessä vuodessa suurin muutoksiin. (Teemu Muhonen.)

Maria Stenroos puolestaan toivoo politiikan toimittajilta entistä rohkeampaa ja tiukempaa otetta. Hän myös kyseenalaistaa politiikan toimittajien riittävän ulkopuolisen katsantokannan, vaikka toteaaakin politiikan journalismin olevan yleisesti ottaen hyvällä tasolla.

Me ollaan suht lähellä noita poliitikkoja, ja me ymmärretään varmaan aika paljon miksi ne tekee mitä tekee. Mietin, että nähdäänkö me riittävän ulkopuolisina, miksi suomalainen politiikka on sellaista kuin se on – – me toimittajat purettaisiin niitä omiakin ennakkoluuloja eikä ajateltaisi, että suomalainen politiikka on aina tällaista. (Maria Stenroos.)

Haastateltavien mukaan mediatalot nuolevat nyt murroksen luomia haavojaan ja hiovat uusia strategioita tulevaisuutta varten. Tapetilla tulevat olemaan ainakin printtijournalismin kohtalo ja maakuntalehtien tulevaisuus, mutta suurin aalto on jo pyyhkäissyt yli. Alkava vuosikymmen määrittäne alaa taas pitkälle tulevaisuuteen.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Haastateltavien kertomuksissa kävivät hyvin ilmi Esa Väli-verroksen (2009a, 13–14) luettelemat murroksen neljä syytä. Kuitenkaan, ehkä hieman yllättäen, he eivät kokeneet oman työnkuvansa muuttuneen kovin radikaalisti. Poliitiikan journalismin keskiössä ovat edelleen henkilöiden väliset suhteet ja verkostot. Tämä tuskin tulee muuttumaan mihinkään, vaikka tapahtuisi mitä.

6.1 Poliitiikan toimittajat suhtautuvat muutokseen maltillisesti

Ympäriällä tapahtuu isoja muutoksia, mutta poliitiikan journalismin kovin ydin on ja pysyy. Tehtävänä on tiedottaa yleisölle politiikan ajankohtaisista asioista, analysoida niitä ja pyrkiä luomaan mahdollisimman ehjä ja täydellinen kuva vallitsevasta tilanteesta.

Poliitiikan toimittajan työ on aina ollut kokonaisvaltaista ja aikaa vievää. Se ei ole muuttunut, vaikka uusia viestintäkanavia on syntynyt kuin sieniä sateella. Ajankäyttö on kuitenkin jakautunut uudella tavalla. Verkostoitumiselle on jäänyt vähemmän aikaa, eivätkä poliitikot enää avokätisesti osoita vieraanvaraisuuttaan politiikan toimittajille. Kotiryssistä ja kosteista illoista on tullut aidosti historiaa.

Huolta herättää ainainen resurssipula. Usko parempaan tulevaisuuteen on vahva, mutta enää toimittajat eivät pysty erikoistumaan samalla tavalla kuin ennen. Toimittajat yhtyivät Merja Helteen (2009, 99) havaintoihin journalistisen työn ammattimaistumisesta, mutta toivat esille myös kolikon synkemmän kääntöpuolen (ks. Kolari 2009, 159–161): työnkuva on laajentunut ja hallittavia asioita on jatkuvasti enemmän varsinkin pienemmissä toimituksissa. Se johtaa pahimmassa tapauksessa journalismin laadun heikkenemiseen ja toimittajien loppuunpalamiseen.

6.2 Sosiaalisen median rooli tunnustetaan, mutta sitä silti vähätellään

Sosiaalinen media on tehnyt tuloaan politiikkaan koko 2000-luvun ajan blogeista lähtien (Pitkänen 2009a, 123–132). Tutkimuksessa haastattelemani toimittajat tunnustavat, että sillä on ollut suuri merkitys politiikassa ja politiikan journalismissa, mutta he silti tietyllä tapaa vähättelevät sen osuutta heidän työnkuvassaan. He eivät omien sanojensa mukaan käytä sosiaalista mediaa kovinkaan paljoa, vaikka seuraavat sitä aktiivisesti. Osa heistä on myös tietoisesti pyrkinyt vähentämään

sosiaalisen median käyttöä ja rajaamaan sitä työajalle. Työaika on kuitenkin politiikan toimittajalle melko liukuva käsite.

Sosiaalinen media on haastateltavien mielestä kiva lisä, mutta ilmeisesti pärjättäisiin. Sen todellista vaikutusta ei nähdä kuin teorian tasolla. Voi olla, että toimittajat ovat sokeutuneet sille siinä missä muutkin ihmiset eivätkä huomaa, kuinka paljon sitä todella käyttävät. Keskusteluun he osallistuvat vaihtelevasti. Jokainen muodostaa oman suhteensa ja suhtautumisensa sosiaaliseen mediaan. Toiset käyttävät sitä profiloitumisen välineenä enemmän kuin toiset.

6.3 Vanhat toimittajat näkevät nuoret toimittajat idealisteina

Hieman yllättäen, kun puhe siirtyi toimittajien arvomaailmaan ja riippumattomuuteen, alkoi sormella osoittelu. Varsinkin vanhemman ikäluokan toimittajat alkoivat puhua siitä, kuinka nuorilla toimittajilla on havaittavissa tiettyä aatteellisuutta teksteissään, kun taas vanhan koulukunnan kaverit osaa- vat pitää henkilökohtaiset mielipiteet erossa työstään. Toisaalta Ervasti ja Haapala korostivat hyvin itsetietoisesti edustavansa niin sanottua setämiesosastoa, vaikkakin pieni pilke silmäkulmassa.

En ota kantaa siihen, onko syytöksissä perää, sillä se ei ole tämän tutkimuksen kannalta olennaista. Tässä on kuitenkin nähtävissä tietynlainen sukupolvien välinen eroavaisuus. Nuoremmat toimittajat eivät välttämättä edes huomaa, että heidän kädenjälkeään voidaan tarkastella tällä tavalla kriittisesti. On helppo sivuuttaa syytökset, kun ne tulevat yleisöstä, mutta kun ne tulevat oman ammat- tikunnan sisältä, olisi syytä pysähtyä miettimään, onko todella näin.

Erityisesti Stenroos painotti tiukasti itsetutkiskelun tärkeyttä. Jokaisen, niin nuoren kuin vanhankin toimittajan, olisi syytä pysähtyä pohtimaan, miksi ajattelee tietyllä tavalla ja mitkä vaikuttimet tähän ajatteluun ovat johtuneet. Tämä on mielestäni hyvä ohjenuora kaikille – ei vain toimittajille tai toi- mittajiksi pyrkiville.

6.4 Poliitiikan murros on vaikuttanut myös sitä käsittelevään journalismiin

Politiikka on murroksessa siinä missä politiikan journalismikin. Ne ovat samalla myötävaikuttaneet toisiinsa, aiheuttaneet muutoksia puolin ja toisin. Poliitikasta uutisoidaan nykyään enemmän, koska

se on alkanut kiinnostaa ihmisiä. Samalla ihmiset seuraavat politiikkaa enemmän, koska siitä uutisoidaan.

Poliitikoista on tullut julkikkia. Poliitikkaan myös hakeudutaan osittain julkisuuden halusta. Tämä on muuttanut tietyllä tapaa koko päätöksentekojärjestelmää. Enää eduskunnassa ei istu vain nuorisjärjestöissä marinoituneita poliittisia broilereita ja maakuntien hiljaisia äänestysautomaatteja. Jos asiaa ei ole tarpeeksi, tulee tarve viihdyttää. Viihdyttämisen voi tehdä hyvin ja tyylikkäästi tai huonosti ja mauttomasti. Yleisön ja äänestäjien päätettäväksi jää, kuka edustaa kumpaakin suuntausta ja miten se vaikuttaa heidän julkikuvaansa. Toimittajien tehtävä on kertoa, että näin asiat ovat.

Toimittajien ja poliitikkojen välit ovat etäännyneet 2000-luvun aikana. Tamminiemen pesänjakajista alkanut kehitys on voimistunut ja 2000-luvulla muun muassa Irak- ja vaalirahakohut ovat romuttaneet poliitikkojen ja toimittajien keskinäistä konsensusta myös yleisön silmissä. Haastateltavat totesivat suoraan, että ilmapiiri on muuttunut. Se näkyy myös yleisön edustajille, ainakin, jos osaa katsoa oikein.

6.5 Tulevaisuus nähdään valoisana

Suurista mullistuksista huolimatta politiikan toimittajat tuntuvat olevan melko mukautuvaa porukkaa. Se lienee pakollista jo muutenkin, sillä uutisoinnin kohteet muuttuvat vaalien myötä jatkuvasti. Muutokset nähdään mahdollisuuksina ja uusiin asioihin suhtaudutaan avoimin mielin.

Tutkimuksessa haastateltuja toimittajia yhdistää usko siitä, että suurimmat mullistukset ovat takana päin. Nyt silmässä näkyy jo pieni toivon pilke. Jos ei nyt ihan runsaudensarvesta haaveilla, niin ainakin pienoisesta resurssilisästä. Kovin paljoa yhden henkilön työtaakkaa ei voida enää nostaa, sillä pian journalismin taso alkaa kärsiä paineen alla, ellei ole jo kärsinyt.

Hyvää journalismia tarvitaan aina, eikä se tule koskaan kohtaamaan kuolemaansa, vaikka muoto muuttuisikin. Poliitiikan toimittajilta vaaditaan jatkuvasti uudenlaisia valmiuksia ja ominaisuuksia, mutta niin kauan kuin journalistinen kivijalka ja ammatti-identiteetti pysyvät yhtä vahvana kuin ne ovat nyt, tulevaisuuden toimittajilla on tuskin ongelmia luovia muutosten aallokon läpi ehjin nahoin.

7 POHDINTA

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, miten politiikan toimittajan työnkuva on muuttunut 2000-luvulla. Toisaalta tutkin myös sitä, miten he kokevat oman työnsä ja ammattietiikkansa. Aiheesta ei ollut aiempaa tutkimusta tällä näkökulmalla, joten tietoperustassa pohjasin pääosin sanomalehdistön historiaan ja median murroksen eri tutkimuksiin.

Haastattelin tutkimuksessa neljää politiikan toimittajaa. Mielestäni haastateltavien onnistui täydellisesti. Sain mukaan hyvin heterogeenisen joukon eri-ikäisiä toimittajia eri medioista. Mukana oli vankkaa kokemusta ja nuoremman polven näkemystä. Lähtökohtaisesti kaikki haastateltavat myös suhtautuivat tutkimukseeni kiinnostuneina sekä avoimin ja iloisin mielin, mikä oli mukavaa.

Jälkikäteen ajateltuna en oikein osaa sanoa, mikä tutkimushypoteesini oli tätä opinnäytetyötä aloittaessani. Ajattelin ehkä, että muutos on todella iso ja haastateltavat ovat samaa mieltä. Näin ei kuitenkaan haastattelujen perusteella ole. Muutos on kyllä iso, mutta toimittajat eivät koe sitä kovinkaan suurena. Arkinen uutistyö on samaa kuin aina, siihen on vain tullut hieman lisää liikkuvia osia kuten sosiaalisen median seuraamista ja monimediallista työskentelyä. Hieman yllättävää oli myös se, miten pienen painoarvon he henkilökohtaisesti antavat sosiaaliselle medialle, vaikka tunnustivatkin sen merkityksen kasvaneen aivan omiin sfääreihinsä.

Suurin haastateltavia yhdistävä tekijä tuntui olevan vahva ammattilypeys ja -etiikka. He myös mielellään jakoivat valistusta ja vinkkejä nuorelle toimittajan alulle. He näkevät, kuten minäkin, toimittajan työn palveluammattina. He korostivat sitä, että toimittaja on ennen kaikkea vastuussa lukijoilleen. Takavuosien suhmuroinnista ja asioiden peittelystä ei ollut tietoaakaan.

Otanta on pieni, mutta mielestäni hyvin luotettava. Tutkielma pohjautuu lähes täysin empiirisiin havaintoihin, ja nämä neljä haastateltavaa edustavat kattavasti suomalaista politiikan journalismia. Tietoa ja näkemystä toimittajakunnassa on paljon, ja jouduin tekemään erittäin tiukkaa rajausta haastateltavia valitessani. Jätin esimerkiksi puoluepoliittiset lehdet kokonaan huomiotta, koska en kokenut niitä relevantteina tämän aiheen kannalta. Myös maakuntalehtien tasolta löytyy edelleen politiikkaan erikoistuneita toimittajia, jotka olisivat olleet ehkä mielenkiintoinen, mutta edelleen melko epärelevantti lisäys tutkimukseen.

Yksi näkökulma, joka jäi tässä opinnäytetyössä huomiotta ja voisi olla mahdollinen jatkotutkimuksen aihe, on poliitikkojen näkökulma asiaan. Miten he kokevat median käyttäytymisen nykyään ja miten se on vuosien varrella muuttunut? Olisi kiinnostavaa päästä kurkistamaan puolueiden ja poliitikkojen viestintäkoneistojen kulisseihin ja nähdä, millä tavoin tiedotustyötä tehdään. Vastaanotto saattaisi olla varautuneempi, mutta sinnikkäällä otteella saattaisi löytää ennennäkemättömän hienoja tuloksia.

Oman ammatillisen kehitykseni kannalta tämä opinnäytetyö auttoi ymmärtämään politiikan ympärillä pyörivää mediamyllyä hieman paremmin. Erityisen lohduttavaa oli kuulla, että oma urapolku voi olla enemmän sattuman kauppaa kuin määrätietoista suorittamista. Toimittajan ei tarvitse olla superihminen, vaan riittää, että on kiinnostusta. Sosiaalisena ihmisenä pärjää sosiaalisten ihmisten kanssa, ja uutisia kyllä löytyy, kun pitää silmät ja erityisesti korvat auki.

Myös eduskunnan kuppilan merkitys kävi erittäin selväksi tätä työtä tehdessä: se on suuri ja siellä täytyy olla läsnä, jos haluaa menestyä politiikan toimittajana.

LÄHTEET

Heinonen, A. & Domingo, D. 2009. Blogit journalismin muutoksen merkkeinä. Teoksessa Journalismi murroksessa (toim. E. Väliverronen), 68–90. Helsinki: Gaudeamus.

Helle, M. 2009. Journalistisen työn muutos. Teoksessa Journalismi murroksessa (toim. E. Väliverronen), 91–111. Helsinki: Gaudeamus.

Heywood, A. 1997. Politics. Basingstoke: Macmillan.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus 2008.

Hämäläinen, U. 2002. Onko tämä skuuppi?: Poliitiikan toimittajan työtä 1950-luvulta nykypäivään. Helsinki: Poliitiikan toimittajat.

IAB Finland 2017. Natiivimainonnan opas. Viitattu 6.4.2019, <<https://www.iab.fi/media/pdf-tiedostot/standardit-ja-opaat/natiivimainonnan-opas-2017.pdf>>.

Julkisen sanan neuvosto 2014. Journalistin ohjeet ja liite. Viitattu 6.4.2019, <https://www.jsn.fi/journalistin_ohjeet/>.

Kivioja, P. 2018. Iltapäivälehtien evoluutio median murroksessa: Hiipuva printti, nouseva digitaalinen mahti ja ansaintamallinen uusi asento. Tampereen yliopisto. Viestintätieteiden tiedekunta. Väitöskirja. Viitattu 6.4.2019, <<http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/104618/978-952-03-0904-6.pdf>>.

Kolari, E. 2009. Toimittajasta tuottajaksi. Sanomalehden toimitustyö muutoksessa. Teoksessa Journalismi murroksessa (toim. E. Väliverronen), 150–170. Helsinki: Gaudeamus.

Kortti, J. 2016. Mediahistoria: viestinnän merkityksiä ja muodonmuutoksia puheesta bitteihin. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Koskinen, M. 2018. Touko Aalto läimi miestä takapuoleen tukholmalaisella homoklubilla. Iltalehti. Viitattu 21.4.2019, <<https://www.iltalehti.fi/politiikka/a/201808032201114198>>.

Koskinen, T. 2017. Kova paikka: Valtakoneiston pahin riesa on ollut vuosikymmenestä toiseen riipumaton ja rohkea journalisti. Teoksessa Paluu journalismin tulevaisuuteen: mihin politiikan toimittajia tarvitaan 2020-luvulla (toim. A. Pilke, S. Jääskeläinen & S. Bjön), 37–68. Helsinki: Poliitiikan toimittajat.

Kunelius, R. 2003. Viestinnän vallassa: johdatusta joukkoviestinnän kysymyksiin. Helsinki: WSOY.

Lauantaiseura 1989. Tamminiemen pesänjakajat. 8.p. Jyväskylä: Gummerus.

Laurila, S. 2019. Tässä se nyt on! MTV Uutiset aloitti täysin uuden uutiskanavan – Live kertoo päivän tärkeimmät uutiset ympäri vuorokauden: "Suomessa ei ole tällaista nähty". MTV Uutiset. Viitattu 6.4.2019, <<https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/tassa-se-nyt-on-mtv-utiset-aloitti-taysin-uu-den-utiskanavan-live-kertoo-paivan-tarkeimmat-utiset-ympari-vuorokauden-suomessa-ei-ole-tallaista-nahty/7281314>>.

Miettinen, A. 2017. Näin syntyi kohukirja Tamminiemen pesänjakajat, joka järjestytti Suomea – salamyhkäisen Lauantaiseuran jäsenet kertovat nyt, miten poliittinen eliitti raivostui ja miten lopulta käry kävi. Helsingin Sanomat. Viitattu 24.3.2019, <<https://www.hs.fi/sunnuntai/art-2000005398756.html>>.

Nelonen 2010. Päätoimittajat: Netti ja uutiskisa aiheuttavat ankkoja. Viitattu 6.4.2019, <<https://www.nelonen.fi/uutiset/kotimaa/255099-paatoimittajat-netti-ja-utiskisa-aiheuttavat-ankkoja>>.

Niemi, M. K. 2009a. Kohu- ja skandaalijournalismi moraalien ja moralismin keväessä. Teoksessa Poliitiikan journalismin tila Suomessa (toim. V. Pernaa, M. K. Niemi & V. Pitkänen), 179–228. Turku: Kirja-Aurora.

Niemi, M. K. 2009b. Mitä henkilövalintojen uutisointi kertoo toimittajien odotuksista? Teoksessa Poliitiikan journalismin tila Suomessa (toim. V. Pernaa, M. K. Niemi & V. Pitkänen), 145–178. Turku: Kirja-Aurora.

Nieminen, J. 2018. Digitreenit: Yle Uutisvahti on oiva apu uutisnälkään – näin räätäloit sen sinulle sopivaksi. Yle Digitreenit. Viitattu 6.4.2019, <<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2018/10/03/digitreenit-yle-uutisvahti-on-oiva-apu-uutisnalkaan-nain-raataloit-sen-sinulle>>.

Nykänen, M. 2017. Maksettu juttu – Natiivimainonta suomalaisissa uutismedioissa 2012–2016. Tampereen yliopisto. Viestinnän, median ja teatterin yksikkö. Pro gradu -tutkielma. Viitattu 6.4.2019, <<https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/101224/GRADU-1495792920.pdf>>.

Paloheimo, H. & Wiberg, M. 2008. Poliitiikan perusteet. Helsinki: WSOY.

Parkkonen, T. 2019. Ja leijonat ja lampaat menevät... - Halla-aho kuittasi Orpolle arvopohjasta, Sipilällä ei ole enää Teslaa. Iltalehti. Viitattu 20.4.2019, <<https://www.iltalehti.fi/eduskuntavaalit-2019/a/a40e36b7-7cf8-4273-a4cd-287f78d912f8>>.

Pernaa, V. & Niemi, M. K. 2009. Tutkimuskohteena politiikan journalismi. Teoksessa Poliitiikan journalismin tila Suomessa (toim. V. Pernaa, M. K. Niemi & V. Pitkänen), 9–16. Turku: Kirja-Aurora.

Pettersson, M. 2019. Me päätämme, mistä vaaleissa puhutaan. Journalisti 1/19. Viitattu 24.3.2019, <<https://www.journalisti.fi/artikkelit/2019/1/me-ptmme-mist-vaaleissa-puhutaan/>>.

Pitkänen, V. 2009a. Mullistaako internet politiikan journalismin? Teoksessa Poliitiikan journalismin tila Suomessa (toim. V. Pernaa, M. K. Niemi & V. Pitkänen), 109–144. Turku: Kirja-Aurora.

Pitkänen, V. 2009b. Poliitiikan journalismin yhteiskunnallinen tehtävä. Teoksessa Poliitiikan journalismin tila Suomessa (toim. V. Pernaa, M. K. Niemi & V. Pitkänen), 79–109. Turku: Kirja-Aurora.

Poliitiikan toimittajat. Säännöt. Viitattu 20.4.2019, <<http://www.politiikantoimittajat.fi/fi/saannot/>>.

Seppänen, J. & Väliverronen, E. 2012. Mediayhteiskunta. Tampere: Vastapaino.

Särkkä, H. 2017. Touko Aalto myöntää avioeron – taustalla suhde toiseen naiseen. Iltä-Sanomat. Viitattu 21.4.2019, <<https://www.is.fi/kotimaa/art-2000005319221.html>>.

Tommila, P. & Salokangas, R. 1998. Sanomia kaikille – Suomen lehdistön historia. Helsinki: Edita.

Vahti, J. 2017. Kun tiedotustilaisuuksien odottelusta tuli turhaa: kuolevatko politiikan toimittajat sukuputtoon yhä nopeammin muuttuvassa maailmassa? Teoksessa Paluu journalismin tulevaisuuteen: mihin politiikan toimittajia tarvitaan 2020-luvulla (toim. A. Pilke, S. Jääskeläinen & S. Bjön), 11–36. Helsinki: Poliitiikan toimittajat.

Väliverronen, E. 2009a. Journalismi kriisissä? Teoksessa Journalismi murroksessa (toim. E. Väliverronen), 13–31. Helsinki: Gaudeamus.

Väliverronen, E. 2009b. Journalismin muutoksia jäljittämässä. Teoksessa Journalismi murroksessa (toim. E. Väliverronen), 7–10. Helsinki: Gaudeamus.

Wiberg, M. 2006. Poliitikka Suomessa. Helsinki: WSOY.

Yleisradio, 2019. Hovioikeus kovensi Teuvo Hakkaraisen rangaistusta Veera Ruohon pahoinpitelystä ja ahdistelusta. Viitattu 21.4.2019, <<https://yle.fi/uutiset/3-10701673>>.

AINEISTOT

Ervasti, P. 2019. Poliitiikan toimittaja, freelancer. Haastattelu 16.7.2019. Tekijän hallussa.

Haapala, T. 2019. Poliitiikan erikoistoimittaja, Ilta-Sanomat. Haastattelu 19.8.2019. Tekijän hallussa.

Muhonen, T. 2019. Eduskuntatoimittaja, Helsingin Sanomat. Haastattelu 24.6.2019. Tekijän hallussa.

Stenroos, M. 2019. Poliitiikan toimittaja, Yleisradio. Haastattelu 2.7.2019. Tekijän hallussa.

Perustiedot:

- Nimi, ikä, työpaikka, koulutustausta.?
- Missä medioissa olet työskennellyt aiemmin?
- Milloin aloitit politiikan toimittajana?
- Miten sinusta tuli politiikan toimittaja?

Työnkuva ja sen muutos:

- Millainen on sinun tyypillinen työviikkosi? Onko se muuttunut työurasi aikana jotenkin?
 - o on: miten? ei: miksi uskot sen pysyneen muuttumattomana?
- Miten hankit uutisesi? Onko uutishankinnan metodeissa tapahtunut muutosta?
 - o on: miten? ei: olisiko mahdollista löytää jotain uusia metodeja?
- Käytätkö sosiaalista mediaa? Jos kyllä, niin mitä, miten kuinka paljon? Jos et, miksi?
 - o Mikä on somen rooli poliittisessä keskustelussa?
- Kirjoitatko analyyseja tai kolumneja? Mikä on niiden merkitys osana politiikan journalismissa?
- Mitkä odotukset sinulla oli nykyisestä työstäsi politiikan toimittajana ennen kuin aloitit siinä? Miten tuo mielikuva vastasi todellisuutta?

Politiikan toimittajan asema yhteiskunnassa:

- Kuinka varmistat oman sitoutumattomuutesi?
- Saako politiikan toimittajalla olla poliittisia mielipiteitä?
- Näetkö itsesi vallankäytäjänä? Onko politiikan toimittajilla valtaa? Onko sitä enemmän vai vähemmän kuin aikaisemmin?
- Mikä on politiikan toimittajan tärkein tehtävä?

Arvot ja tulevaisuuden näkymät:

- Millainen on sinun mielestäsi hyvä politiikan toimittaja?
- Millä tavalla politiikan toimittajan työnkuva on muuttunut viime vuosina? Millainen arvelet sen olevan viiden tai kymmenen vuoden päästä? Millaisia ominaisuuksia tulevaisuuden politiikan toimittajalta vaaditaan?
- Ovatko median murros ja uudet viestintäkanavat uhka vai mahdollisuus?